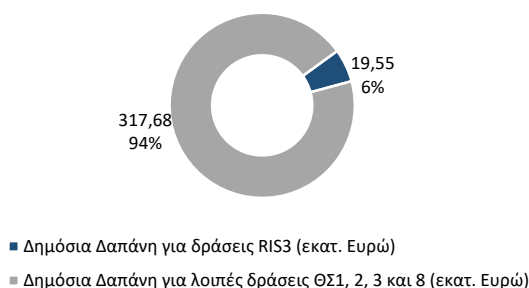

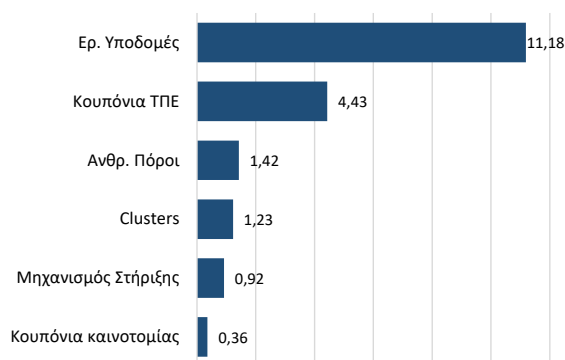
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

Ποσοστό Δημόσιας Δαπάνης για δράσεις RIS3

■ Δημόσια Δαπάνη για δράσεις RIS3 (εκατ. Ευρώ)
■ Δημόσια Δαπάνη για λοιπές δράσεις ΘΣ1, 2, 3 και 8 (εκατ. Ευρώ)

Μίγμα Πολιτικής RIS3 (Δημ. Δαπάνη, εκατ. Ευρώ)

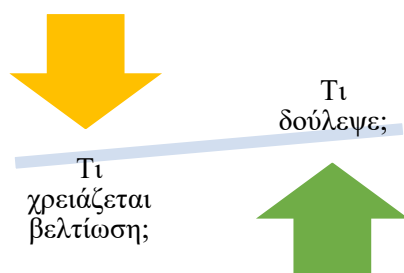
1° επίτευγμα	2° επίτευγμα	3° επίτευγμα
<ul style="list-style-type: none"> Εξοικείωση με τις αρχές και τους στόχους της Έξυπνης Εξειδίκευσης 	<ul style="list-style-type: none"> Σχεδιασμός και αξιολόγηση συμπληρωματικών παρεμβάσεων με τα τομεακά προγράμματα 	<ul style="list-style-type: none"> Σύντομοι χρόνοι υλοποίησης και πληρωμών προς δικαιούχους

Το σύνολο της Δημόσιας Δαπάνης (ΔΔ) που δεσμεύτηκε από το ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας για δράσεις που είναι άμεσα συμβατές με τους στόχους της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (ΠΣΕΕ) ανήλθε σε **€19,55**εκατ., ήτοι το 14,75% του συνόλου της ΔΔ των Θεματικών Στόχων 1, 2, 3 και 8, εξαιρουμένων των δράσεων ενίσχυσης της ρευστότητας των ΜΜΕ λόγω Covid. Εάν συνυπολογιστούν και οι τελευταίες, τότε η αναλογία υπολογίζεται στο **5,80%**.

Η πρώτη έκδοση του ΠΕΠ προέβλεπε την ενεργοποίηση **11** εργαλείων πολιτικής (ΕΠ) προς υποστήριξη της ΠΣΕΕ. Μέχρι τα μέσα του 2023 είχαν ενεργοποιηθεί **8** απ' αυτά (72%) μέσω **9** προσκλήσεων. 6 από τα 8 υλοποιούνται καθώς η δράση ενίσχυσης έργων ΕΤΑΚ στις επιχειρήσεις ενεργοποιήθηκε στην τρέχουσα προγραμματική περίοδο, όμως η υλοποίηση των έργων (τα οποία κατανέμονται σε δύο ΕΠ) μεταφέρθηκε το 2021-2027. Τα δύο σημαντικότερα, με όρους Δημόσιας Δαπάνης, εργαλεία πολιτικής που ενεργοποιήθηκαν αφορούσαν σε ενίσχυση ερευνητικών υποδομών (57% επί του συνόλου της ΔΔ για δράσεις υποστήριξης της ΠΣΕΕ) και η υποστήριξη των επιχειρήσεων για υιοθέτηση ΤΠΕ (23%).

Η εξοικείωση των συμμετόχων της τετραπλής έλικας στις αρχές και τους στόχους της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης ήταν το βασικό επίτευγμα του οποίου οι θετικές συνέπειες θα φανούν στην υλοποίηση της ΠΣΕΕ στη νέα προγραμματική περίοδο. Επίσης, ο σχεδιασμός εργαλείων που δεν προσομοίαζαν με προκλήσεις από τομεακά προγράμματα έδωσε την ευκαιρία στην ΕΥΔ να αξιολογήσει την ανταπόκριση των δικαιούχων και την συμπληρωματικότητα με τις παρεμβάσεις άλλων προγραμμάτων ΕΔΕΤ. Η εστίαση σε μικρό αριθμό προσκλήσεων οδήγησε σε συντομότερους χρόνους υλοποίησης και στην έγκαιρη καταβολή των εγκεκριμένων ενισχύσεων στους δικαιούχους.

Ο σχεδιασμός παρεμβάσεων οι οποίες θα εξυπηρετούσαν τις ανάγκες και τις στοχεύσεις της στρατηγικής κινήθηκε σε ικανοποιητικά επίπεδα. Δυστυχώς διάφορα εμπόδια (πανδημία, καθυστέρηση στον ορισμό ΕΦΔ για πράξεις κρατικών ενισχύσεων) δεν επέτρεψαν την υλοποίηση σε ικανοποιητικό βαθμό των σχεδιαζόμενων παρεμβάσεων. Η μεγάλη συγκέντρωση δράσεων και πόρων στην Θεσσαλονίκη φαίνεται να διευρύνει το πρόβλημα της ανισότητας σε έρευνα και καινοτομία ενδοπεριφερειακά.

ΜΙΓΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Από την ΠΣΕΕ στο ΠΕΠ

Για τον καθορισμό των προτεραιοτήτων καινοτομίας και έρευνας για την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας στο πλαίσιο της ΠΣΕΕ 2014-2020 συγκροτήθηκε από τον Απρίλιο του 2013 το «Δίκτυο Εμπειρογνομόνων RIS3» το οποίο περιλάμβανε μεταξύ των άλλων θεματικές ομάδες εργασίας με στόχο την ενημέρωση και καταγραφή των προτάσεων των φορέων γύρω από τα ζητήματα που θέτει η ατζέντα της έξυπνης εξειδίκευσης. Οι κύριοι τομείς προτεραιότητας καθορίστηκαν με βάση δεδομένα και εισροές από την ανάλυση περιβάλλοντος, το αναπτυξιακό όραμα της Κεντρικής Μακεδονίας και τις προτάσεις τομεακής πολιτικής της ΓΓΕΤ για την Έρευνα και Καινοτομία στο πλαίσιο προετοιμασίας του ΣΕΣ 2014-2020 (Μάιος 2013).

Το πρώτο παραδοτέο των ομάδων εργασίας ήταν η παραγωγή κειμένων βάσης τα οποία εμπλουτίστηκαν χάρη στην εκτέλεση δράσεων διαβούλευσης από τους συμμετέχοντες (τετραπλή έλικα). Οι επιμέρους προτάσεις των φορέων αναλύθηκαν στη βάση των διαμορφωμένων κατευθύνσεων της στρατηγικής και απετέλεσαν σημαντική συνεισφορά στον προσδιορισμό παρεμβάσεων και ενδεικτικών δράσεων κατά μήκος των αλυσίδας αξίας των επιλεγέντων τομέων προτεραιότητας. Πρακτικά αποτελεί τον πρώτο κύκλο στη Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης (ΔΕΑ), τα αποτελέσματά του τροφοδότησαν το κείμενο του ΠΕΠ Κεντρική Μακεδονία 2014-2020.

Οι τομείς προτεραιότητας που περιλαμβάνει η ΠΣΕΕ Κεντρικής Μακεδονίας είναι οι **τομείς-προταθλητές** α) του Αγροδιατροφικού Τομέα, β) του Τομέα Υλικών, γ) του Τομέα Κλωστοϋφαντουργίας & Ένδυσης, δ) του Τομέα Τουρισμού. Ως **τομείς οριζόντιας υποστήριξης** αυτών εντοπίζονται α) οι Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών, β) οι Τεχνολογίες Ενέργειας, γ) οι Τεχνολογίες Περιβάλλοντος και δ) οι Τεχνολογίες Μεταφορών & Εφοδιαστικής Αλυσίδας. Οι τομείς αυτοί αναγνωρίζονται και στο κείμενο του ΠΕΠ. Ταυτόχρονα όμως η ΠΣΕΕ ορίζει και τις πέντε **ειδικές στρατηγικές** με οριζόντια εφαρμογή στους τομείς προτεραιότητας, τους τρόπους (ή μέσα εφαρμογής) για την επίτευξη των στόχων και προχωρά στην εξειδίκευση και την χρηματοδότηση δράσεων.

Συγκρίνοντας τα κείμενα ΠΣΕΕ και ΠΕΠ, εντοπίζεται μεγάλος βαθμός συνάφειας για τις 5 ειδικές στρατηγικές της ΠΣΕΕ, ευθείες παραπομπές στους τομείς προτεραιότητας ενώ οι προτεινόμενες δράσεις στους κατάλληλους Θεματικούς και Ειδικούς Στόχους αναγνωρίζονται στο μεγαλύτερό τους ποσοστό. Στο Σχέδιο Δράσης για την υλοποίηση της ΠΣΕΕ το σύνολο της προβλεπόμενης χρηματοδότησης της στρατηγικής ανέρχεται περίπου σε €239εκατ. με το ΠΕΠ να συνεισφέρει περίπου €88εκατ. Στην ενότητα που ακολουθεί δίνεται μεγαλύτερη ανάλυση του μείγματος πολιτικής του ΠΕΠ 2014-2020.

Διάρθρωση του Μίγματος Πολιτικής στην πρώτη έκδοση του ΠΕΠ

Στο κείμενο του ΠΕΠ υπάρχει η παρακάτω αντιστοίχιση μεταξύ προτεινόμενων δράσεων με τα Εργαλεία Πολιτικής της τυπολογίας που εφαρμόζεται στο πλαίσιο της παρούσας αξιολόγησης.

ΕΡΓΑΛΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΕΠ	ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΠΕΠ (ΕΠ.ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ)
ΕΠ2: Ενίσχυση υποδομών για έρευνα	Επενδύσεις για τη δημιουργία, επέκταση ή αναβάθμιση υποδομών ΕΤΑΚ Επενδύσεις σε εξοπλισμό και ειδικές εγκαταστάσεις για την εφαρμοσμένη και στοχευμένη έρευνα	Προώθηση εφαρμοσμένης έρευνας σε τομείς περιφερειακού ενδιαφέροντος (RIS3) (1α)
ΕΠ4: Ενίσχυση ερευνητικών δραστηριοτήτων σε Πανεπιστήμια ή Ερευνητικά Κέντρα	Δράσεις Ε&Α που αναλαμβάνουν ερευνητικές ομάδες του ακαδημαϊκού ή του ερευνητικού τομέα Υλοποίηση, εκ μέρους της ακαδημαϊκής ή ερευνητικής κοινότητας, μικρών επιδεικτικών έργων	Προαγωγή επενδύσεων για την ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών στους τομείς προτεραιότητας της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3) (1β)

ΕΡΓΑΛΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΕΠ	ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΠΕΠ (ΕΠ.ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ)
ΕΠ5: Συνεργατικά Έργα ΕΤΑΚ	Ενίσχυση επενδύσεων για ΕΤΑΚ συμπράξεων ή συνεργασιών μεταξύ επιχειρήσεων, ακαδημαϊκών ή ερευνητικών κέντρων ή/και διεθνών εταιρών	Δημιουργία μόνιμων συνεργατικών μηχανισμών μεταξύ ερευνητικών μονάδων και επιχειρήσεων, αλλά και μεταξύ επιχειρήσεων για την προώθηση της εφαρμοσμένης έρευνας (τομείς RIS3) και για μεταφορά γνώσης και τεχνολογίας (1β)
ΕΠ6: Δραστηριότητες έρευνας στις επιχειρήσεις	Ενίσχυση μεμονωμένων επιχειρήσεων για επενδύσεις σε εφαρμοσμένη έρευνα	Προαγωγή επενδύσεων για την ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών στους τομείς προτεραιότητας της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3) (1β)
ΕΠ7: Έμμεση στήριξη μεταφοράς τεχνολογίας	Ενίσχυση επενδύσεων για την ανάπτυξη και εισαγωγή νέων προϊόντων και υπηρεσιών ΤΠΕ	Αύξηση της προσφοράς προϊόντων και υπηρεσιών ΤΠΕ (2β)
ΕΠ8: Υποστήριξη επιχειρηματικών επενδύσεων για την υιοθέτηση καινοτομιών	Δημιουργία συνεργατικών σχηματισμών σε επιλεγμένες αλυσίδες αξίας τομέων της οικονομίας για παραγωγή και διάθεση καινοτόμων προϊόντων/υπηρεσιών	Αύξηση της παραγωγικότητας και του εξωστρεφούς προσανατολισμού των ΜΜΕ (3δ)
	Ενίσχυση επιχειρήσεων που βρίσκονται στην αρχική τους φάση (seed or startup phase) και έχουν να επιδείξουν ένα καινοτόμο προϊόν ή υπηρεσία ώστε να εισάγουν το προϊόν/την υπηρεσία τους στην αγορά	Προαγωγή επενδύσεων για την ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών στους τομείς προτεραιότητας της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3) (1β)
	Διάθεση κουπονιών καινοτομίας σε πολύ μικρές και μικρές επιχειρήσεις για τόνωση της καινοτομικής τους δραστηριότητας	
	Ενίσχυση επενδυτικών σχεδίων επιχειρήσεων για την εισαγωγή βασικών τεχνολογιών γενικής εφαρμογής και διεργασιακών, οργανωτικών ή προωθητικών καινοτομιών	Αύξηση του ρυθμού εισαγωγής νέων / βελτιωμένων προϊόντων και υπηρεσιών των ΜΜΕ (3γ)
ΕΠ10: Ίδρυση νέων καινοτόμων επιχειρήσεων	Ενίσχυση επενδυτικών σχεδίων επιχειρήσεων έντασης γνώσης και καινοτομίας για την ίδρυση και αρχική λειτουργία τους	Αύξηση των νέων εταιρειών έντασης τεχνολογίας και καινοτομίας σε κλάδους διεθνώς εμπορευσίμων προϊόντων και υπηρεσιών (3α)
	Ενίσχυση της ίδρυσης ή της επέκτασης επιχειρήσεων παραγωγής προηγμένων προϊόντων και υπηρεσιών ΤΠΕ	Αύξηση της προσφοράς προϊόντων και υπηρεσιών ΤΠΕ (2β)
ΕΠ12: Ψηφιακή αναβάθμιση επιχειρήσεων	Ενίσχυση επενδύσεων για ολοκληρωμένες εφαρμογές πληροφόρησης και επικοινωνιακών	Ενδυνάμωση της χρήσης ΤΠΕ από τις επιχειρήσεις της ΠΚΜ (2β)
ΕΠ13: Ανάπτυξη δεξιοτήτων ανθρώπινων πόρων για την έξυπνη εξειδίκευση	Κατάρτιση και εκπαίδευση των εργαζομένων των ΜΜΕ στις νέες τεχνολογίες και στις ΤΠΕ	Ανάπτυξη νέων γνώσεων εξειδίκευσης και δεξιοτήτων σε τομείς υψηλού περιφερειακού ενδιαφέροντος (8ν)
	Πιστοποίηση γνώσεων, δεξιοτήτων και επαγγελματικών προσόντων εργαζομένων βάσει αναγνωρισμένων προτύπων	
	Ενημέρωση/εκπαίδευση των επιχειρηματιών για τις αναγκαίες διορθωτικές και τεχνολογικές προσαρμογές	
ΕΠ14: Επιταχυντής επιχειρηματικών ιδεών	Ευαισθητοποίηση, ενθάρρυνση και παροχή συμβουλών ίδρυσης μικρών επιχειρήσεων, για την υλοποίηση καινοτόμων ιδεών	Αύξηση αριθμού νέων πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων καινοτόμων επιχειρήσεων (8iii)
	Προγράμματα εκπαίδευσης στην επιχειρηματικότητα	

ΕΡΓΑΛΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΕΠ	ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΠΕΠ (ΕΠ.ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ)
ΕΠ16: Υποστήριξη τοπικών οικοσυστημάτων καινοτομίας	Δημιουργία κοινής δομής διαμεσολάβησης (one-stop liaison office) μεταξύ των ακαδημαϊκών και ερευνητικών ιδρυμάτων της ΠΚΜ	Δημιουργία μόνιμων συνεργατικών μηχανισμών μεταξύ ερευνητικών μονάδων και επιχειρήσεων, αλλά και μεταξύ επιχειρήσεων για την προώθηση της εφαρμοσμένης έρευνας (τομείς RIS3) και για μεταφορά γνώσης και τεχνολογίας (1β)

Το σύνολο των εργαλείων του πίνακα περιλαμβάνονται και στο κείμενο της ΠΣΕΕ. Ειδικά για την ενίσχυση των ανθρώπινων πόρων, στο κείμενο της ΠΣΕΕ προτείνονται δράσεις ενίσχυσης κινητικότητας ερευνητών σε ΜΜΕ και προσέλκυση ταλαντούχων εργαζομένων και σε μικρότερο βαθμό εκπαίδευση εργαζομένων σε καινοτόμες πρακτικές.

Τα προτεινόμενα εργαλεία πολιτικής είναι 11, αριθμός φιλόδοξος αφενός για την πολυπλοκότητα της ενεργοποίησής τους (μεγάλες διαφοροποιήσεις στον τρόπο εφαρμογής τους) και αφετέρου για τους περιορισμένους διαθέσιμους πόρους. Το παραπάνω επιβεβαιώθηκε στην πράξη καθώς από τα προτεινόμενα εργαλεία ενεργοποιήθηκαν 8 ενώ υλοποιήθηκαν τα 6 από αυτά όπως θα αναφερθεί στη συνέχεια.

Ενεργοποίηση Εργαλείων Πολιτικής

Γενική εικόνα

Η ένταση της χρηματοδότησης για τους ΘΣ που ενδιαφέρουν (ΘΣ1,2,3 και 8) στην αρχική και πλέον πρόσφατα αναθεωρημένη έκδοση του ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας φαίνεται στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 1: Εξέλιξη χρηματοδότησης επιλεγμένων Θεματικών Στόχων ΠΕΠ Κ. Μακεδονίας (σύνολο προϋπολογισμού ΔΔ σε Ευρώ)

Θεματικός στόχος	Έκδοση 1.4	Έκδοση 7.0	Μεταβολή
ΘΣ1	22.995.670	10.848.538	-52,82%
ΘΣ2	11.280.344	6.908.405	-38,76%
ΘΣ3	104.132.987	246.733.228	136,94%
ΘΣ8	12.243.175	9.500.000	-22,41%
ΣΥΝΟΛΟ	150.652.176	273.990.171	81,87%

Πηγή: Κείμενα ΠΕΠ Κ. Μακεδονίας

Η μεγάλη μεταβολή στον ΘΣ3 οφείλεται στην πολιτική ενίσχυσης της ρευστότητας των (μικρότερων κυρίως) επιχειρήσεων για την αντιμετώπιση των δυσμενών συνθηκών λόγω των περιορισμών από την πανδημία. Η χρηματοδότηση του ΘΣ3 έγινε από το σύνολο των ΘΣ του ΠΕΠ.

Σε ό,τι αφορά στην ενεργοποίηση των επιλεγμένων ΘΣ, αυτή φαίνεται στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 2: Συνολική ενεργοποίηση επιλεγμένων Θεματικών Στόχων ΠΕΠ Κ. Μακεδονίας

Θεματικός στόχος	Αρ. προσκλήσεων	Ενταγμένα	Σύνολο ΔΔ	ΔΔ πληρωμών
ΘΣ1	3	56	12.463.194	11.622.554
ΘΣ2	10	436	12.837.894	11.020.844
ΘΣ3 (εκτός covid)	4	666	95.466.111	44.543.534
ΘΣ3 COVID	1	6.820	204.756.899	198.762.171
ΘΣ8	12	363	11.705.547	8.105.764
ΣΥΝΟΛΟ	30	8.341	337.229.645	274.054.867

Πηγή: Επεξεργασία από δεδομένα ΟΠΣ ΕΣΠΑ με ημερομηνία αναφοράς την 13.7.2023

Πρέπει να αναφερθεί (θα αναλυθεί και στη συνέχεια) ότι ενεργοποιήθηκε μια σημαντική πρόσκληση στον ΘΣ1 που κινητοποίησε τις επιχειρήσεις και τις συμπράξεις επιχειρήσεων και ερευνητικών φορέων να

χρηματοδοτήσουν έργα ΕΤΑΚ. Η ανταπόκριση των επιχειρήσεων και των ερευνητικών φορέων ήταν πολύ σημαντική αλλά λόγω των αντίξοων συνθηκών που δημιούργησε η πανδημία δεν ήταν δυνατή η υλοποίηση των έργων εντός της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου.

Ως αποτέλεσμα η Δράση μεταφέρθηκε με απόφαση της Περιφέρειας στην προγραμματική περίοδο 2021-2027 και δεν συμμετέχει στην παρούσα αξιολόγηση.

Στον ΘΣ3 γίνεται ο διαχωρισμός των προσκλήσεων για την αντιμετώπιση των συνεπειών του Covid από τις λοιπές δράσεις ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας για να μπορεί ο αναγνώστης να διακρίνει τις δράσεις στήριξης της επιχειρηματικότητας από τις αντίστοιχες για την επιβίωση των επιχειρήσεων. Το σύνολο της ΔΔ υπερβαίνει κατά 25% το αντίστοιχο προϋπολογισμένο ενώ και το σύνολο των πληρωμών αγγίζει το ικανοποιητικό 80% της ΔΔ, το οποίο οφείλεται στο μεγαλύτερο τμήμα του στην άμεση πληρωμή των δικαιούχων από τις δράσεις ενίσχυσης ρευστότητας. Στις λοιπές δράσεις του ΘΣ3 περιλαμβάνεται και εκχώρηση €47,57εκατ. ως συμμετοχή του ΠΕΠ στην δράση 012ΚΕ η οποία χρηματοδότησε την ίδρυση 313 νέων τουριστικών επιχειρήσεων στην Κεντρική Μακεδονία (επιλαχόντες από την τομεακή πρόσκληση του 012ΚΕ του ΕΠΑνΕΚ).

Το σύνολο των προσκλήσεων που ενεργοποιήθηκαν και αντιστοιχούν στα επιλεγμένα Εργαλεία Πολιτικής (ΕΠ) σύμφωνα με την μεθοδολογία αξιολόγησης αποτυπώνονται στον πίνακα που ακολουθεί..

Πίνακας 3: Συνολική ενεργοποίηση ΕΠ συναφών με ΠΣΕΕ από το ΠΕΠ Κ. Μακεδονίας

Θεματικός στόχος	Αρ. προσκλήσεων	Ενταγμένα	ΔΔ συμβάσεων	ΔΔ πληρωμών
ΘΣ1	3	56	12.463.194	11.622.554
ΘΣ2	1	402	4.430.259	4.127.105
ΘΣ3	1	2	1.228.076	186.471
ΘΣ8	3	3	1.423.907	1.323.472
ΣΥΝΟΛΟ	8	463	19.545.436	17.259.602

Πηγή: Επεξεργασία από δεδομένα ΟΠΣ ΕΣΠΑ με ημερομηνία αναφοράς την 13.7.2023

Το τμήμα των προσκλήσεων που σχετίζεται με την ΠΣΕΕ αντιστοιχεί στο 7,13% του προϋπολογισμού των επιλεγμένων ΘΣ του ΠΕΠ (σε όρους ΔΔ), ενώ το σύνολο των πληρωμών προς τους δικαιούχους ανέρχεται στο 88,31% του συνόλου των συμβάσεων (σε όρους ΔΔ).

Στη συνέχεια της αναφοράς ακολουθεί αναλυτική παρουσίαση των ΕΠ που ενεργοποιήθηκαν μέσω των σχετικών Προσκλήσεων.

ΕΠ2: Ενίσχυση υποδομών για έρευνα

Εκδόθηκε μία πρόσκληση που εντάσσεται στο εργαλείο πολιτικής, η Πρόσκληση 2197/060.1a «Ενίσχυση δημόσιων υποδομών έρευνας και καινοτομίας». Τα κύρια στοιχεία της Πρόσκλησης είναι τα παρακάτω:

- Ημερομηνία δημοσίευσης: 30.08.2017
- Αρ. υποβολών: 35
- Ύψος αιτούμενης δημόσιας δαπάνης: €19,94εκατ.
- Αρ. ενταγμένων έργων: 19.
- Δημόσια δαπάνη ενταγμένων έργων: €11,18εκατ.
- Πληρωμές: €10,44εκατ.
- Αρ. ολοκληρωμένων: 17
- Δημόσια δαπάνη ολοκληρωμένων έργων: €9,86εκατ

Κύριο κριτήριο επιλογής ήταν η ενίσχυση ΕΥ των οποίων τα ερευνητικά αντικείμενα σχετίζονται με τους στόχους και τις προτεραιότητες της ΠΣΕΕ και οι οποίες δεν ενισχύονται από την πρόσκληση 39 του ΕΠΑνΕΚ (υποδομές εθνικού οδικού χάρτη). Η μεγάλη συμμετοχή προδίδει την αυξημένη ζήτηση από πλευρά των τοπικών φορέων παραγωγής γνώσης στοιχείο που είχε διαφανεί και στη διαδικασία επιχειρηματικής ανακάλυψης.

Με τις συγκεκριμένες δράσεις το ΠΕΠ στόχευσε την ενίσχυση των ερευνητικών/εργαστηριακών υποδομών αποκλειστικά με στοιχεία πάγιου ενεργητικού (κυρίως απόκτηση εξοπλισμού και επεμβάσεις περιορισμένου χαρακτήρα στις κτιριακές υποδομές) και όχι ερευνητικών δραστηριοτήτων.

Σε ό,τι αφορά στην χωρική συγκέντρωση, το σύνολο σχεδόν των έργων υλοποιείται στην ΠΕ Θεσσαλονίκης με μια υποδομή να υλοποιείται στην ΠΕ Σερρών και μια στην ΠΕ Πέλλας.

ΕΠ5 Συνεργατικά Έργα ΕΤΑΚ & ΕΠ6: Δραστηριότητες έρευνας στις επιχειρήσεις

Τόσο ο αρχικός σχεδιασμός των μέσων εφαρμογής της ΠΣΕΕ όσο και το ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας, προωθούσαν σε μεγάλο βαθμό την ενεργοποίηση δράσεων αφενός για να τονώσουν τις δραστηριότητες E&A των επιχειρήσεων και αφετέρου να καλύψουν τις ανάγκες για συνεργασία μεταξύ επιχειρήσεων και ερευνητικών φορέων. Στο πλαίσιο αυτό ενεργοποιήθηκε η Πρόσκληση 4228/189.1b «Επενδυτικά Σχέδια Καινοτομίας» (09.03.2020) με αρχικό προϋπολογισμό €6εκατ. Παρά τις αρχικά μετριοπαθείς προβλέψεις καθώς βρισκόταν σε εξέλιξη η εμβληματική δράση Ερευνώ-Δημιουργώ-Καινοτομώ του ΕΠΑνΕΚ, υποβλήθηκαν 193 προτάσεις για έργα είτε συνεργατικά είτε μεμονωμένων επιχειρήσεων με σύνολο αιτούμενης ΔΔ €55,89εκατ.

Η διαδικασία αξιολόγησης διακόπηκε αναγκαστικά λόγω των έκτακτων συνθηκών που διαμορφώθηκαν από την πανδημία. Όταν ολοκληρώθηκε η αξιολόγηση, 155 έργα έλαβαν θετική κρίση με σύνολο ενταγμένης ΔΔ €45,78εκατ. Καθώς όμως ούτε τα χρονικά, ούτε τα οικονομικά δεδομένα επέτρεπαν την υλοποίηση των έργων εντός της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου αποφασίστηκε (2023) να μεταφερθεί η υλοποίησή τους με την ένταξη στο νέο ΠΕΠ 2021-2027.

Με βάση τα παραπάνω οι εισροές, τα αποτελέσματα και οι επιπτώσεις της συγκεκριμένης πρόσκλησης δε συμμετέχουν στην παρούσα αξιολόγηση.

ΕΠ8: Υποστήριξη επιχειρηματικών επενδύσεων για την υιοθέτηση καινοτομιών

Η πρόσκληση 3975/171.1b «Κουπόνια Καινοτομίας για τις ΜΜΕ της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας» προηγήθηκε της πρόσκλησης για τα έργα ΕΤΑΚ που αναφέρθηκε αμέσως παραπάνω. Το σκεπτικό της πρόσκλησης ήταν να δώσει την ευκαιρία στις επιχειρήσεις να έρθουν σε (πρώτη ίσως) επαφή με ερευνητικές ομάδες για την επίλυση ενός μικρής κλίμακας προβλήματος που αντιμετώπιζαν. Με αυτόν τον τρόπο αφενός θα μειωνόταν η απροθυμία της συνεργασίας επιχειρήσεων με τα Πανεπιστήμια και αφετέρου οι επιχειρήσεις θα το χρησιμοποιούσαν ως πιλότο για να εδραιωθεί μελλοντική συνεργασία για έργα μεγαλύτερης κλίμακας.

Τα βασικά χαρακτηριστικά της Πρόσκλησης είναι τα παρακάτω:

- Ημερομηνία δημοσίευσης: 31.10.2019
- Αρ. υποβολών: 47
- Ύψος αιτούμενης δημόσιας δαπάνης: 469.800€
- Αρ. ενταγμένων έργων: 36.
- Δημόσια δαπάνη ενταγμένων έργων: 359.800€.
- Πληρωμές: 359.800€.
- Το σύνολο των ενταγμένων έργων έχει ήδη ολοκληρωθεί.

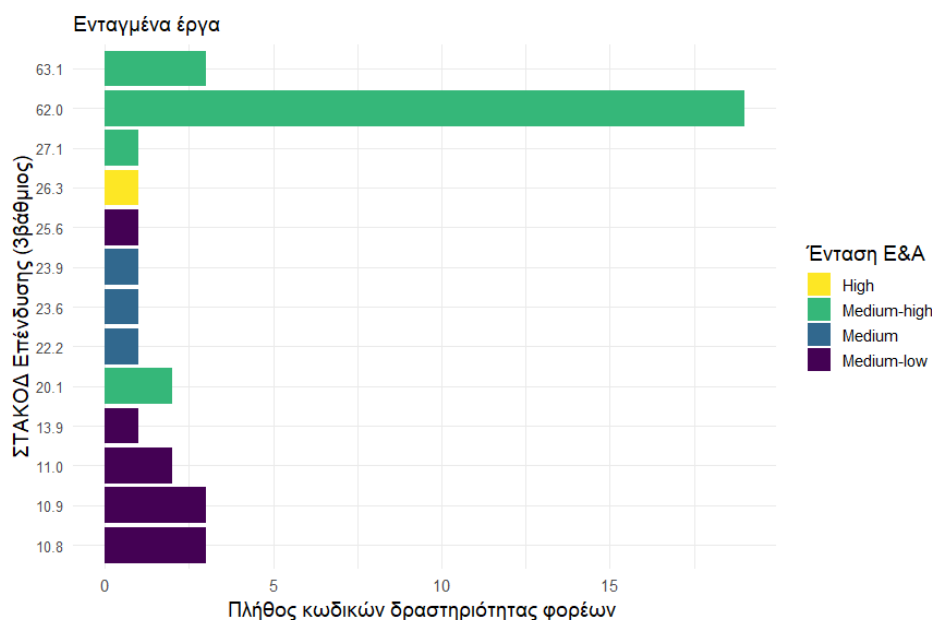
Οι προσδοκίες της περιφέρειας δεν ευοδώθηκαν καθώς ανέμεναν σαφώς μεγαλύτερη συμμετοχή. Ο αρχικός προϋπολογισμός της δράσης ήταν €4εκατ. για έργα μέγιστης χρηματοδότησης 10.000€. Από τις 400 αναμενόμενες προτάσεις, υποβλήθηκαν μόλις 47. Σε ό,τι αφορά στην χωρική κατανομή των έργων αυτή αποτυπώνεται στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 4: Χωρική κατανομή έργων ΕΠ8

ΠΕΡΙΦ. ΕΝΟΤΗΤΑ	ΜΟΝΑΔΙΚΑ ΑΦΜ	ΣΥΝ ΔΔ
Θεσσαλονίκη	31	309.800
Ημαθία	1	10.000
Σέρρες	2	20.000
Πιερία	2	20.000

Πηγή: Επεξεργασία από δεδομένα ΠΣΚΕ με ημερομηνία αναφοράς την 13.7.2023

Η συντριπτική πλειοψηφία των κωδικών δραστηριότητας των ενταγμένων επιχειρήσεων ανήκει στους κλάδους ΤΠΕ (60%) ενώ ακολουθεί ο κλάδος των τροφίμων (16%). Αναλυτικότερη παρουσίαση της συχνότητας εμφάνισης των ΚΑΔ στις ενταγμένες επιχειρήσεις φαίνεται στο διάγραμμα που ακολουθεί.

Πηγή: Ίδια επεξεργασία από ΠΣΚΕ και ΟΟΣΑ

Διάγραμμα 1: Κατανομή δραστηριοτήτων δικαιούχων του ΕΠ8

Στο διάγραμμα φαίνεται το πλήθος των ΚΑΔ οι οποίοι δηλώθηκαν από τις επιχειρήσεις ως «ΚΑΔ επένδυσης» και σε πολλές περιπτώσεις ήταν παραπάνω από έναν ανά επιχείρηση. Οι διαφορετικοί χρωματισμοί των δραστηριοτήτων γίνεται σύμφωνα με την τυπολογία κατά ΟΟΣΑ¹.

ΕΠ16: Υποστήριξη τοπικών οικοσυστημάτων καινοτομίας

Η δημιουργία δομών/μηχανισμών για την υποστήριξη της ανταγωνιστικότητας, καινοτομίας και εξωστρέφειας επιχειρήσεων ενεργοποιήθηκε με την ένταξη της δημιουργίας ενός «Μηχανισμού Υποστήριξης Οικοσυστήματος Καινοτομίας & Επιχειρηματικότητας» μέσω της πρόσκλησης 2466/084.1b. Η τελευταία δημοσιεύθηκε στις 13.12.2017.

Το αποτέλεσμα της δράσης ήταν η δημιουργία ενός Μηχανισμού Παρακολούθησης και Αποτίμησης των παρεμβάσεων της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας. Ο στόχος του μηχανισμού είναι η παροχή πληροφοριών σχετικά με τη φυσική και οικονομική υλοποίηση των παρεμβάσεων της RIS3, τόσο προς τις δομές Συντονισμού και Διαχείρισης της RIS3, όσο και προς τις δομές χάραξης στρατηγικής και λήψης στρατηγικών αποφάσεων (Περιφερειάρχης, ΠΣΕΚ, ΕΣΕΚ, ΓΓΕΤ κλπ.). Παράλληλα ο μηχανισμός θα ασκεί καταλυτικό ρόλο ως κομβικό σημείο διαμεσολάβησης (one-stop liaison

¹ OECD Taxonomy of Economic Activities Based on R&D Intensity, 2016

office) μεταξύ της ακαδημαϊκής κοινότητας και του επίπεδο των συμμετοχών & δικαιούχων της RIS3, δηλ. της αγοράς.

Το ύψος της δημόσιας δαπάνης για την υλοποίηση του Μηχανισμού ανέρχεται σε 919.974€ και οι μέχρι τώρα πληρωμές σε 826.721€.

Στο πλαίσιο του ΕΠΑνΕΚ δεν υπήρξαν προσκλήσεις με περιφερειακή εστίαση που να ταιριάζουν με την πρόσκληση 084.1b. Η δημιουργία του Μηχανισμού Παρακολούθησης της υλοποίησης της ΕΣΕΕ-Συλλογή και επεξεργασία δεικτών (πρόσκληση 59/ΟΠΣ 2049) έχει κάποια κοινά στοιχεία χωρίς όμως ουσιαστική συνεισφορά στην στόχευση του αντίστοιχου Μηχανισμού της ΠΚΜ.

ΕΠ12: Ψηφιακή αναβάθμιση επιχειρήσεων

Η διαπιστωμένα χαμηλή διείσδυση των ΤΠΕ στις επιχειρήσεις, ειδικά στις μικρές και πολύ μικρές (ΠΜΕ) αποτέλεσε την αφορμή της έκδοσης της Πρόσκλησης 3663/164.2b «Κουπόνια Τεχνολογίας για τις μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας» η οποία προκηρύχθηκε στις 15.05.25019 με συνολικό προϋπολογισμό ΔΔ €5,125εκατ. Τα βασικά χαρακτηριστικά της Πρόσκλησης είναι τα παρακάτω:

- Ημερομηνία δημοσίευσης: 15.05.2019
- Αρ. υποβολών: 869
- Ύψος αιτούμενης δημόσιας δαπάνης: €9,80εκατ.
- Αρ. ενταγμένων έργων: 402.
- Δημόσια δαπάνη ενταγμένων έργων: €4,43εκατ.
- Πληρωμές: €4,13εκατ.
- Το σύνολο των ενταγμένων έργων έχει ήδη ολοκληρωθεί.

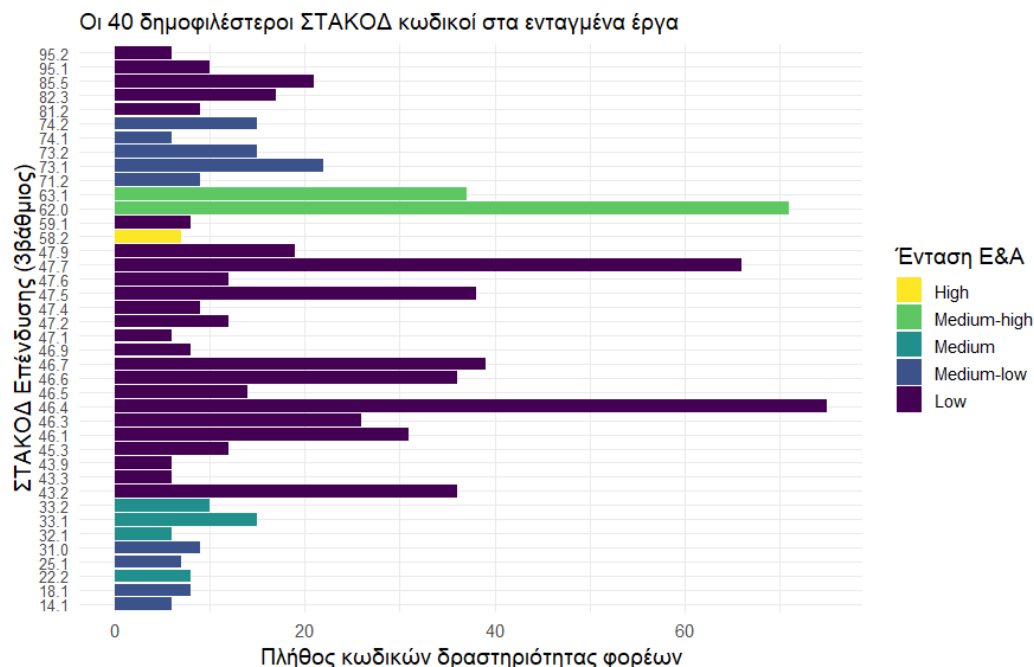
Όπως φαίνεται από τα στοιχεία, η ζήτηση άγγιξε σχεδόν το διπλάσιο της προϋπολογισμένης ΔΔ και ξεπέρασε τις προβλέψεις της Περιφέρειας. Οι ευνοϊκοί όροι χρηματοδότησης (100% ενίσχυση σε επενδύσεις 5.000-15.000€), η ευκολία επιλογής των κατάλληλων λύσεων ΤΠΕ από τους δικαιούχους και η μικρή διάρκεια υλοποίησης μπορούν να αναφερθούν ως στοιχεία που συνετέλεσαν θετικά στην ομαλή ολοκλήρωση του συνόλου των ενταγμένων δράσεων. Σε ό,τι αφορά στην χωρική κατανομή των έργων αυτή αποτυπώνεται στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 5: Χωρική κατανομή έργων ΕΠ12

ΠΕΡΙΦ. ΕΝΟΤΗΤΑ	ΜΟΝΑΔΙΚΑ ΑΦΜ	ΣΥΝ ΔΔ
ΗΜΑΘΙΑΣ	16	164.134
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	314	3.499.537
ΚΙΛΚΙΣ	11	132.449
ΠΕΛΛΑΣ	14	155.906
ΠΙΕΡΙΑΣ	14	161.216
ΣΕΡΡΩΝ	27	248.162
ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ	6	68.855

Επεξεργασία από δεδομένα ΠΣΚΕ με ημερομηνία αναφοράς την 13.7.2023

Σε ό,τι αφορά στην κατανομή των δικαιούχων με κριτήριο την κύρια δραστηριότητά τους και λαμβάνοντας υπόψη τους περιορισμούς των δηλωμένων ΚΑΔ (όπως ακριβώς στο ΕΠ 8), φαίνεται να υπάρχει μεγάλη συγκέντρωση στον χώρο του εμπορίου (28,72% χονδρικό και 19,77% λιανικό εμπόριο), ακολουθούμενη από τις ΤΠΕ (9,73%) και τις κατασκευαστικές δραστηριότητες (5,86%).

Πηγή: Ίδια επεξεργασία από ΠΣΚΕ και ΟΟΣΑ

Διάγραμμα 2: Κατανομή δραστηριοτήτων δικαιούχων του ΕΠ12

Γενικά από το διάγραμμα φαίνεται ότι το κουπόνι χρησιμοποιήθηκε κυρίως από επιχειρήσεις κλάδων μικρότερης έντασης Ε&Α (κατά ΟΟΣΑ) όπως ήταν φυσικό με βάση τις προδιαγραφές της Πρόσκλησης.

Τέλος από τις 402 επιχειρήσεις που ενισχύθηκαν, οι 350 (87%) ήταν πολύ μικρές και οι υπόλοιπες 52 (13%) ήταν μικρές.

ΕΠ7: Έμμεση στήριξη μεταφοράς τεχνολογίας

Η έλλειψη οικονομικών κλίμακας στις διεργασίες μεταφοράς και αξιοποίησης τεχνολογίας από τις επιχειρήσεις αποτέλεσε το μεγαλύτερο κίνητρο για την ενεργοποίηση της Πρόσκλησης 3368/146.3d «Συνεργατικοί σχηματισμοί για την προώθηση της καινοτομίας στην τοπική επιχειρηματικότητα». Τα βασικά χαρακτηριστικά της Πρόσκλησης είναι τα παρακάτω:

- Ημερομηνία δημοσίευσης: 02.11.2018
- Αρ. υποβολών: 5 σχηματισμοί (clusters)
- Ύψος αιτούμενης δημόσιας δαπάνης: €3,26εκατ
- Αρ. ενταγμένων έργων: 2 σχηματισμοί (clusters)
- Δημόσια δαπάνη ενταγμένων έργων: €1,23εκατ.
- Πληρωμές: €0,614εκατ.
- Αρ. ολοκληρωμένων: 1
- Δημόσια δαπάνη ολοκληρωμένων έργων: €0,62εκατ.

Ο αρχικός προϋπολογισμός της Πρόσκλησης ανήρθε σε €4εκατ. και η πρόβλεψη της ΕΥΔ μιλούσε για ένταξη 4-5 σχηματισμών, όσοι υποβλήθηκαν δηλαδή. Στην πορεία φάνηκε ότι οι εταιρείες των τριών σχηματισμών δεν είχαν αντιληφθεί από την αρχή τους περιορισμούς της πρόσκλησης και έτσι τα τρία έργα παραιτήθηκαν της υλοποίησης. Τα δύο σχήματα που συνέχισαν (και μάλλον θα ολοκληρώσουν τις συμβατικές τους υποχρεώσεις σύμφωνα με εκτιμήσεις της Διαχειριστής Αρχής) αποτελούνται από

2 ερευνητικούς φορείς

18 επιχειρήσεις

2 συμπράξεις/κοινοπραξίες

έναν επαγγελματικό Σύνδεσμο

Και οι δύο σχηματισμοί εδρεύουν στη Θεσσαλονίκη και η συνάφειά τους με τις προτεραιότητες της ΠΣΕΕ είναι εμφανής καθώς ο ένας σχηματισμός στοχεύει στην «διαμόρφωση πιστοποίησης μειωμένου περιβαλλοντικού αποτυπώματος στον αγροδιατροφικό τομέα» και ο δεύτερος στην ανάπτυξης ευφών λύσεων για «κτίρια μηδενικού ή θετικού ενεργειακού ισοζυγίου».

Η Πρόσκληση 146.3d έχει πολλά κοινά χαρακτηριστικά με την αντίστοιχη του ΕΠΑνΕΚ «Συνεργατικοί Σχηματισμοί Καινοτομίας» (026 & 032ΚΕ).

ΕΠ13: Ανάπτυξη δεξιοτήτων ανθρώπινων πόρων για την έξυπνη εξειδίκευση

Στο ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας ενεργοποιήθηκε σειρά προσκλήσεων με στόχο την προώθηση της διατηρήσιμης και ποιοτικής απασχόλησης και υποστήριξη της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού. Από τις προσκλήσεις αυτές, τρεις φάνηκε να ταιριάζουν στα χαρακτηριστικά του ΕΠ13, με τα δεδομένα τους να αποτυπώνονται στον παρακάτω πίνακα.

	2185/058.8v	2629/114.8iii	2630/115.8v
Ημερ. Δημοσίευσης	03.08.2017	29.03.2018	19.09.2018
Αρ. υποβολών	1	2	3
Αιτούμενη ΔΔ	609.559	633.900	1.379.024
Αρ. ενταγμένων έργων	1	2	2
Ημερ. Ένταξης	13.02.2018	03.12.2018	01.04.2019
ΔΔ ενταγμένων έργων	572.991	629.370	687.546
Πληρωμές	527.720	532.264	451.485
Προβλ. Ημερ. Ολοκλήρωσης	Ολοκληρωμένο	Ολοκληρωμένο	31.23.2023

Επεξεργασία από δεδομένα ΟΠΣ ΕΣΠΑ με ημερομηνία αναφοράς την 13.7.2023

Από τις τρεις προσκλήσεις, η 058.8v ταιριάζει στα χαρακτηριστικά του ΕΠ13 ενώ για τις δύο επόμενες και μετά από συζήτηση με την ΕΥΔ ΕΠΚΜ αποφασίστηκε να συμπεριληφθούν στην διαδικασία αξιολόγησης από ένα έργο το οποίο έχει κατάλληλα χαρακτηριστικά. Τα τελευταία προκύπτουν από την αναλυτική περιγραφή των δράσεων στις αντίστοιχες Εκθέσεις Τεκμηρίωσης ΥΓΟΣ ή τις τεχνικές περιγραφές και τα οποία δείχνουν ότι τα εγκεκριμένα έργα μπορούν να συνεισφέρουν στην στόχευση της Κεντρικής Μακεδονίας σε ό,τι αφορά στην ανάπτυξη των ανθρώπινων πόρων.

Στο πλαίσιο του ΕΠΑνΕΚ υπήρξε πληθώρα δράσεων σχετικών με τα αντικείμενα του ΕΠ13 με πολύ μεγαλύτερους προϋπολογισμούς. Χωρίς να υπάρχουν διαθέσιμα δεδομένα χωρικής κατανομής των τομεακών έργων στην ΠΚΜ, δεν μπορούσε να γίνει ακριβής εκτίμηση προστιθέμενης αξίας των τριών προσκλήσεων του ΕΠ13. Αναγκαστικά επιχειρήθηκε προσεγγιστική κατανομή με κριτήρια περιφερειακής ΑΠΑ.

Συγκεντρωτικά

Σε σχέση με τα αρχικά προτεινόμενα εργαλεία πολιτικής του ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας:

- Στο πλαίσιο του ειδικού στόχου 1a1 «Προώθηση εφαρμοσμένης έρευνας σε τομείς περιφερειακού ενδιαφέροντος (RIS3)», το ΕΠ2 ενεργοποιήθηκε πλήρως και σύμφωνα με την στόχευση της ΠΣΕΕ και του πρώτου σταδίου της ΔΕΑ.
- Στο πλαίσιο του ειδικού στόχου 1b1 «Προαγωγή επενδύσεων για την ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών στους τομείς προτεραιότητας της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3):
 - το ΕΠ4 δεν ενεργοποιήθηκε με καμία από τις παρεμβάσεις που προτάθηκαν αρχικά και περιλαμβάνουν κυρίως την υλοποίηση μικρών πιλοτικών ερευνητικών έργων από ερευνητικές ομάδες ακαδημαϊκών φορέων της Περιφέρειας

- το ΕΠ6 ενεργοποιήθηκε (όπως αναφέρθηκε παραπάνω) και υπερκάλυψε τις αρχικές προβλέψεις της ΕΥΔ, αλλά λόγω χρονικών περιορισμών η υλοποίηση των έργων μεταφέρθηκε στην ερχόμενη προγραμματική περίοδο
- το ΕΠ8 ενεργοποιήθηκε με την πρόσκληση που αφορούσε στα κουπόνια καινοτομίας. Η ζήτηση απείχε σημαντικά από τις αρχικές προσδοκίες και πρέπει να αποτελέσει σημείο προβληματισμού για μελλοντικό σχεδιασμό. Αντίθετα δεν ενεργοποιήθηκε η ενίσχυση επιχειρήσεων που θέλουν να εισάγουν καινοτόμα προϊόντα στην αγορά.
- Στο πλαίσιο του ειδικού στόχου 1b2 «Δημιουργία μόνιμων συνεργατικών μηχανισμών μεταξύ ερευνητικών μονάδων και επιχειρήσεων, αλλά και μεταξύ επιχειρήσεων για την προώθηση της εφαρμοσμένης έρευνας (τομείς RIS3) και για μεταφορά γνώσης και τεχνολογίας»:
 - το ΕΠ5 ενεργοποιήθηκε (όπως αναφέρθηκε παραπάνω) και υπερκάλυψε τις αρχικές προβλέψεις της ΕΥΔ, αλλά λόγω χρονικών περιορισμών η υλοποίηση των έργων μεταφέρθηκε στην ερχόμενη προγραμματική περίοδο
 - το ΕΠ16 ενεργοποιήθηκε με τη δημιουργία του Μηχανισμού Παρακολούθησης και Αποτίμησης των παρεμβάσεων της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης.
- Στο πλαίσιο του ειδικού στόχου 2b1 «Αύξηση της προσφοράς προϊόντων και υπηρεσιών ΤΠΕ» δεν ενεργοποιήθηκε το ΕΠ6 που αφορούσε σε ενίσχυση επενδύσεων για την ανάπτυξη και εισαγωγή στην αγορά νέων προϊόντων και υπηρεσιών από επιχειρήσεις των κλάδων ΤΠΕ αλλά και το ΕΠ10 για την ενίσχυση της ίδρυσης νέων επιχειρήσεων ΤΠΕ.
- Στο πλαίσιο του ειδικού στόχου 2b2 «Αύξηση της προσφοράς προϊόντων και υπηρεσιών ΤΠΕ» ενεργοποιήθηκε στο σκέλος της ενίσχυσης των μικρής κλίμακας παρεμβάσεων σε μικρότερες επιχειρήσεις για την εισαγωγή προϊόντων ΤΠΕ (κουπόνια τεχνολογίας). Δεν ενεργοποιήθηκε το σκέλος της ενίσχυσης επιχειρήσεων για την συνδυασμένη εισαγωγή διεργασιών, οργανωτικών ή προωθητικών καινοτομιών, υποστηριζόμενων από τις ΤΠΕ.
- Στο πλαίσιο του ειδικού στόχου 3a1 «Αύξηση των νέων εταιρειών έντασης τεχνολογίας και καινοτομίας σε κλάδους διεθνώς εμπορευσίμων προϊόντων και υπηρεσιών» δεν προκηρύχθηκε δράση ενίσχυσης επενδυτικών σχεδίων επιχειρήσεων έντασης γνώσης και καινοτομίας για την ίδρυση και αρχική λειτουργία τους (ΕΠ10).
- Στο πλαίσιο του ειδικού στόχου 3c1 «Αύξηση του ρυθμού εισαγωγής νέων / βελτιωμένων προϊόντων και υπηρεσιών των ΜΜΕ», εκδόθηκαν δύο προσκλήσεις στον ΘΣ3: η πρόσκληση 155.3c η οποία αφορούσε στην ενίσχυση επιχειρήσεων εμπορίου και παροχής υπηρεσιών για τον εκσυγχρονισμό τους και η πρόσκληση 156.3d με την ίδια στόχευση για επιχειρήσεις της μεταποίησης, του τουρισμού και κλάδων παροχής υπηρεσιών. Οι προσκλήσεις αυτές δεν περιλαμβάνονται στην παρούσα αξιολόγηση καθώς η εξέταση των ενταγμένων έργων οδήγησε στο συμπέρασμα ότι χαρακτηρίζονται ως έργα «γενικής επιχειρηματικότητας» παρά καινοτόμου επιχειρηματικότητας όπως υπαγορεύει το ΕΠ8.
- Στο πλαίσιο του ειδικού στόχου 3d1 «Αύξηση της παραγωγικότητας και του εξωστρεφούς προσανατολισμού των ΜΜΕ» το ΕΠ7 ενεργοποιήθηκε μεν, αλλά φαίνεται ότι υπήρξε δυσκολία από μέρους των συστάδων καινοτομίας-γνώσης που εντάχθηκαν να εκτελέσουν τα έργα που είχαν σχεδιάσει.
- Στο πλαίσιο των ειδικών στόχων 8iii1 «αύξηση αριθμού νέων πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων καινοτόμων επιχειρήσεων» και 8v1 «ανάπτυξη νέων γνώσεων εξειδίκευσης και δεξιοτήτων σε τομείς υψηλού περιφερειακού ενδιαφέροντος» ενεργοποιήθηκε το ΕΠ13 με τους περιορισμούς που αναφέρθηκαν στην σχετική ενότητα.

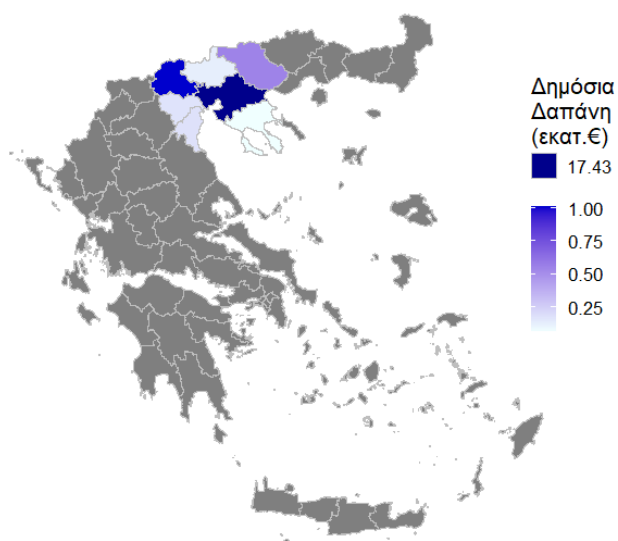
Τα συγκεντρωτικά δεδομένα ανά εργαλείο πολιτικής και Περιφερειακή Ενότητα με όρους συνολικής ΔΔ έχουν ως εξής:

Πίνακας 6: Σύνοψη ενεργοποίησης εργαλείων πολιτικής

ΠΕ	ΕΠ2	ΕΠ8	ΕΠ16	ΕΠ12	ΕΠ7	ΕΠ13	ΣΥΝΟΛΟ
Θεσσαλονίκη	10.046.252	309.800	919.974	3.499.537	1.228.076	1.423.907	17.427.547
Χαλκιδική	0	0		68.855			68.855
Πέλλα	855.476	0		155.906			1.011.382
Ημαθία	0	10.000		164.134			174.134
Κιλκίς	0	0		132.449			132.449
Σέρρες	281.692	20.000		248.162			549.854
Πιερία	0	20.000		161.216			181.216
ΣΥΝΟΛΟ	11.183.420	359.800	919.974	4.430.259	1.228.076	1.423.907	19.545.437

Επεξεργασία από δεδομένα ΟΠΣ ΕΣΠΑ/ΠΣΚΕ με ημερομηνία αναφοράς την 13.7.2023

Τα δεδομένα του πίνακα αποτυπώνονται στον χάρτη.

Πηγή δεδομένων: ΟΠΣ/ΕΣΠΑ & ΠΣΚΕ

Σε απόλυτες τιμές η ΠΕ Θεσσαλονίκης συγκεντρώνει άνω του 89% του συνόλου της δημόσιας δαπάνης των ενταγμένων έργων. Αυτό δικαιολογείται εν μέρει καθώς εκεί έχουν έδρα τα ΑΕΙ που ενισχύονται στις δράσεις που συμμετέχουν ως φορείς παραγωγής γνώσης. Λαμβάνοντας υπόψη αφενός την σχετική κατανομή της παραγόμενης περιφερειακής ΑΠΑ και αφετέρου τον πληθυσμό των ΠΕ, τότε έχουμε μια ένδειξη της σχετικής συμβατότητας της έντασης χρηματοδότησης των δράσεων έξυπνης εξειδίκευσης στις 7 ΠΕ της Κεντρικής Μακεδονίας ανάλογα με τα δύο προαναφερθέντα φίλτρα και σύμφωνα με τις ακόλουθες φόρμουλες:

- Ο πρώτος δείκτης υπολογίζεται από το πηλίκο $\left(\frac{[\Delta\Delta \text{ πράξεων συναφών με τη RIS3 ανά ΠΕ}]}{[\Delta\Delta \text{ πράξεων συναφών με τη RIS3 στο σύνολο της Περιφέρειας}]} \right) / \left(\frac{[\text{μέση ΑΠΑ ετών 2014-2020 ανά ΠΕ}]}{[\text{Μέση ΑΠΑ ετών 2014-2020 της Περιφέρειας}]} \right)$.
- Ο δεύτερος δείκτης υπολογίζεται από το πηλίκο $\left(\frac{[\Delta\Delta \text{ πράξεων συναφών με τη RIS3 ανά ΠΕ}]}{[\Delta\Delta \text{ πράξεων συναφών με τη RIS3 στο σύνολο της Περιφέρειας}]} \right) / \left(\frac{[\text{πληθυσμός ΠΕ}]}{[\text{πληθυσμός Περιφέρειας}]} \right)$ με βάση την τελευταία απογραφή του 2021.

Πίνακας 7: Σχετική συμβατότητα ένταξης δράσεων έξυπνης εξειδίκευσης

ΠΕΡΙΦ. ΕΝΟΤΗΤΑ	ΣΧΕΤ. ΕΝΤΑΣΗ ΜΕ ΒΑΣΗ ΑΠΑ	ΣΧΕΤ. ΕΝΤΑΣΗ ΜΕ ΒΑΣΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟ
Θεσσαλονίκη	1,40	1,46
Χαλκιδική	0,06	0,06
Πέλλα	0,77	0,73
Ημαθία	0,14	0,12
Κιλκίς	0,18	0,17
Σέρρες	0,40	0,33
Πιερία	0,16	0,14

Επεξεργασία από δεδομένα ΕΛΣΤΑΤ

Ο υπολογισμός των δύο δεικτών δείχνει ότι στην Κεντρική Μακεδονία σε ό,τι αφορά στην ένταξη χρηματοδότησης δράσεων συμβατών με την ΠΣΕΕ εμφάνισε μεγάλη ανισοκατανομή στην συγκέντρωση υπέρ της ΠΕ Θεσσαλονίκης, με τις υπόλοιπες ΠΕ οι οποίες φαίνεται να υστερούν σημαντικά σε σχέση με τη θέση τους στην οικονομική δραστηριότητα και τον πληθυσμό τους. Ελαφριά εξαίρεση φαίνεται να αποτελεί μόνο η ΠΕ Πέλλας. Τα δεδομένα αυτά συνηγορούν στο συμπέρασμα ότι η ενεργοποίηση των δράσεων που προωθούν τις επιδιώξεις της έξυπνης εξειδίκευσης στην Κεντρική Μακεδονία δεν αντέστρεψε το φαινόμενο της ενδοπεριφερειακής ανισορροπίας και της υστέρησης της περιφέρειας έναντι της Θεσσαλονίκης. Ο δείκτης Gini, ένα μέτρο της στατιστικής απόκλισης από την ομοιόμορφη κατανομή, υπολογίστηκε σε 0,792 για την κατανομή της δημόσιας δαπάνης ανά ΠΕ, ενώ λαμβάνοντας τις σχετικές εντάσεις που παρουσιάζει ο Πίνακας 7, βελτιώνεται σε 0,507 βάσει της ΑΠΑ και σε 0,532 βάσει του πληθυσμού, χωρίς παρ' όλα αυτά να δίνει ικανοποιητικές τιμές.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΑ ΑΞΙΟΛΟΓΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

Στις ενότητες που ακολουθούν επιχειρείται η σύνοψη των συμπερασμάτων από την επεξεργασία των πρωτογενών και δευτερογενών δεδομένων με στόχο την απάντηση στα αξιολογικά ερωτήματα όπως τέθηκαν στην μεθοδολογία αξιολόγησης. Τα συμπεράσματα θα αποτελέσουν κύρια δεδομένα εισόδου για τη συνολική αποτίμηση του μείγματος πολιτικής που σχεδιάστηκε και εφαρμόστηκε στο πλαίσιο των 13 ΠΕΠ για την υποστήριξη των επιμέρους περιφερειακών στρατηγικών έξυπνης εξειδίκευσης. Η διαβάθμιση των χρωμάτων στο πεδίο «Επίδοση» (πράσινο, πορτοκαλί και κόκκινο) αντιστοιχίζεται σε πολύ ικανοποιητική, μέτρια και όχι ικανοποιητική επίδοση στο αξιολογούμενο κριτήριο.

Αποτελεσματικότητα

Αξιολογικό Ερώτημα **A1. Σε ποιο βαθμό πέτυχαν οι δράσεις των ΠΣΕΕ τα αναμενόμενα αποτελέσματα σε επίπεδο δεικτών;**

Επίδοση

Βασικά ευρήματα Στο ΠΕΠ, έχουν τεθεί δείκτες αποτελεσμάτων και για τους 7 ειδικούς στόχους που σχετίζονται με τη RIS3. Όλοι υπερκαλύπτονται σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα δεδομένα. Η συνεισφορά των δράσεων του ΠΕΠ όμως (με εξαίρεση στον δείκτη απόκτησης εξειδίκευσης από τους συμμετέχοντες σε δράσεις κατάρτισης) είναι οριακή.

Τεκμηρίωση Ο παρακάτω πίνακας εμφανίζει τις πλέον πρόσφατες τιμές επίτευξης για τις τιμές στόχου 2023 στους δείκτες αποτελεσμάτων του ΠΕΠ που συσχετίζονται με τις επενδυτικές προτεραιότητες που εξετάζει η αξιολόγηση.

Δείκτης αποτελεσμάτων (επενδυτική προτεραιότητα)	Στόχος 2023	Τελευταία δεδομένα	Βαθμός Επίτευξης	Πηγή	Συνεισφορά από ΕΠ
Επιστημονικές Δημοσιεύσεις ανά Έτος (1a)	3800	4064	1,07	AIR2022 (στοιχεία 2020)	ΕΠ2
Δαπάνη Ε&Α του τομέα επιχειρήσεων (σε σχέση με το περιφερειακό ΑΕΠ)- % (1b)	0,30%	0,36%	1,20	AIR2022 (στοιχεία 2021)	ΕΠ8 & ΕΠ16
Επιχειρήσεις που μοιράζονται ηλεκτρονικά πληροφορίες κατά μήκος της αλυσίδας αξίας - % (2b)	40%	42.40%	1,06	AIR2022 (στοιχεία 2021)	ΕΠ12
Εξαγωγές (εκτός πετρελαιοειδών) - € εκατ. (3d)	5340	5330	1,00	AIR2022 (στοιχεία 2021)	ΕΠ7
Συμμετέχοντες που αποκτούν εξειδίκευση αμέσως μετά τη λήξη της συμμετοχής τους - αριθμός (8iii)	200	200	1,00	AIR2022 (στοιχεία 2022)	ΕΠ13
Συμμετέχοντες που αποκτούν εξειδίκευση αμέσως μετά τη λήξη της συμμετοχής τους - αριθμός (8iii)	225	564	2,51	AIR2022 (στοιχεία 2022)	ΕΠ13

Από την παρατήρηση των τιμών φαίνεται ότι στους δείκτες που μπορούν να μετρηθούν μόνο για αυτούς που αφορούν κατάρτιση/εξειδίκευση υπάρχει μεγάλη συνεισφορά. Σε δεύτερο βαθμό υπάρχει οριακή συνεισφορά από την ενίσχυση των ερευνητικών υποδομών με μικρής όμως κλίμακας έργα. Το γεγονός κρίνεται φυσιολογικό αν ληφθεί υπόψη το σύνολο της δημόσιας δαπάνης που απορροφήθηκε σε δράσεις ΕΤΑΚ, το οποίο για το μέγεθος της ΠΚΜ είναι πολύ μικρό.

Αξιολογικό Ερώτημα **A2. Σε ποιο βαθμό ήταν αποτελεσματική η Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης;**

Επίδοση

Βασικά ευρήματα

Ο χρονισμός των διαφόρων κύκλων της ΔΕΑ δεν επέτρεψε την απόλυτη αλληλουχία τροφοδότησης ΔΕΑ προς ΠΣΕΕ και ΠΣΕΕ προς ΠΕΠ. Ο αρχικός κύκλος ΔΕΑ τροφοδότησε εν μέρει την ΠΣΕΕ και το ΠΕΠ, ενώ οι επόμενοι έδωσαν ορισμένα χρήσιμα δεδομένα εισόδου για να αξιοποιηθούν στο σχεδιασμό των προσκλήσεων.

Τεκμηρίωση

Στον πρώτο γύρο επιχειρηματικής ανακάλυψης παρήχθησαν τρία κύρια κείμενα, ένα εκ των οποίων περιείχε ένα ενδεικτικό σχέδιο δράσης (μίγμα πολιτικής, οδικός χάρτης, κλπ) για την εφαρμογή της ΠΣΕΕ. Το κείμενο αυτό τέθηκε σε δημόσια διαβούλευση και τροφοδότησε αντίστοιχα την ΠΣΕΕ. Ύστερα και από την πραγματοποίηση συναντήσεων στις τέσσερις **ομάδες των τομέων-προταθλητών**, το υλικό εμπλουτίστηκε και ενσωματώθηκε στην σχετική ενότητα του ΠΣΕΕ με αναλυτική πλέον παρουσίαση των προτεραιοτήτων. Λόγω του ότι η κυρίως φάση της εκτέλεσης της ΔΕΑ και τα σχετικά εργαστήρια πραγματοποιήθηκαν μετά την έγκριση της ΠΣΕΕ, δεν τροφοδότησαν το **σχέδιο δράσης** της τελευταίας παρά μόνον με την αναθεώρηση του 2017, όταν και το αναλυτικό σχέδιο δράσης ενσωματώθηκε στο βασικό κείμενο της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης.

Τα αποτελέσματα της ΔΕΑ ελήφθησαν υπόψη κατά το σχεδιασμό των προσκλήσεων σε ό,τι αφορά στα μέσα εφαρμογής (πχ κουπόνια καινοτομίας), χωρίς να διαφοροποιούνται οι προσκλήσεις ανάλογα με τον τομέα προτεραιότητας. Στο ΠΕΠ 2014-2020 τελικά ενεργοποιήθηκαν τα 8 από τα 11 εργαλεία πολιτικής που προτάθηκαν, εκ των οποίων υλοποιήθηκαν/υλοποιούνται τα 6.

Σε ό,τι αφορά το ενδιαφέρον των δυνητικών δικαιούχων, στις περισσότερες προσκλήσεις το σύνολο της αιτούμενης δημόσιας δαπάνης ξεπερνούσε τον προϋπολογισμό της πρόσκλησης (με εξαίρεση τον Μηχανισμό και τα κουπόνια καινοτομίας), ενώ ο λόγος αριθμός υποβολών / αριθμός εντάξεων ανά πρόσκληση για τις 8 προσκλήσεις που αποτελούν αντικείμενο της αξιολόγησης κυμαίνεται από το 1 έως το 2,5 και η συνολική τιμή του δείκτη $A2.3.1 = 2.08$.

Για να εκτιμήσουμε τον αριθμό των υποβολών προς το σύνολο των εν δυνάμει δικαιούχων αξιοποιήσαμε τα δεδομένα του στατιστικού μητρώου επιχειρήσεων της ΕΛΣΤΑΤ ($A2.3.2=0,92\%$). Η χαμηλή τιμή του δείκτη οφείλεται στην πρόσκληση του ΕΠΙ2 η οποία απευθύνεται πρακτικά σε όλους τους κλάδους της οικονομίας της Κεντρικής Μακεδονίας.

Αξιολογικό Ερώτημα **A3. Σε ποιο βαθμό η χρονική διάσταση της υποστήριξης από τα ΠΕΠ προς τις ΠΣΕΕ υλοποιήθηκε όπως είχε σχεδιαστεί; Ποιοι ήταν οι παράγοντες που οδήγησαν σε τυχόν αποκλίσεις;**

Επίδοση

Βασικά ευρήματα

Η ενεργοποίηση των Προσκλήσεων του ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας καθυστέρησε σημαντικά. Το ίδιο και η περίοδος υλοποίησης κάτι που όμως δεν ξενίζει σε έργα ΕΤΑΚ μεγάλης σχετικής διάρκειας και πολυπλοκότητας. Αντίθετα τα ποσοστά υλοποίησης και πληρωμών προς δικαιούχους ήταν πολύ ικανοποιητικά.

Τεκμηρίωση

Η ΠΣΕΕ εγκρίθηκε τον Μάρτιο του 2015, η πρώτη πρόσκληση δημοσιεύθηκε τον Αύγουστο του 2017 (ανάπτυξη δεξιοτήτων) και η τελευταία τον Οκτώβριο του 2019 (κουπόνια καινοτομίας).

Ο μέσος όρος μεταξύ της έγκρισης της ΠΣΕΕ και της δημοσίευσης των έξι προσκλήσεων που αξιολογούνται είναι 1198 ημέρες (δείκτης A3.1.1). Οι χρόνοι ένταξης των έργων ήταν σαφώς συντομότεροι με μέσο όρο 280 ημέρες (δείκτης A3.1.2), και η μέση διάρκεια υλοποίησης των ενταγμένων δράσεων ήταν επίσης μεγάλη με μέσο όρο 862 ημέρες (δείκτης A3.1.3). Σε αυτό συνετέλεσαν οι σαφώς μικρότεροι χρόνοι υλοποίησης των μικρότερων δράσεων (κουπόνια καινοτομίας και κουπόνια τεχνολογίας).

Παρ' όλα αυτά το μεγαλύτερο ποσοστό των έργων είχε ολοκληρωθεί μέχρι τα μέσα του 2023, με το σύνολο των πληρωμών στους δικαιούχους είναι εξαιρετικά υψηλό (90,49% της συνολικής ΔΔ).

Οι κύριοι παράγοντες που οδήγησαν στις παραπάνω αποκλίσεις (δείκτης A3.2.1) ήταν:

- Καθυστερήση στην έναρξη υλοποίησης δράσεων ΕΤΑΚ λόγω της αναμονής συμμόρφωσης με τις εκ των προτέρων αιρεσιμότητες 1.1 και 1.2
- Καθυστερήση στον ορισμό ΕΦΔ για δράσεις ΕΤΑΚ και επιχειρηματικότητας στο πλαίσιο των ΠΕΠ, καθώς η στελέχωση της ΕΥΔ δεν επαρκούσε, αριθμητικά και σε επίπεδο γνώσεων, για να ανταποκριθεί στο συγκεκριμένο καθήκον.
- Καθυστερήσεις στις απαιτούμενες εγκρίσεις των προσκλήσεων κρατικών ενισχύσεων από την ΕΥΚΕ και την μετάπτωσή τους στο Πληροφοριακό Σύστημα Κρατικών Ενισχύσεων (ΠΣΚΕ), τουλάχιστον στην αρχική περίοδο υλοποίησης.
- Καθυστερήσεις στις διαγωνιστικές διαδικασίες κυρίως σε έργα δημόσιων φορέων (πχ ερευνητικές υποδομές) οδήγησαν σε σημαντικές αποκλίσεις στο χρονοδιάγραμμα υλοποίησης αντίστοιχων δράσεων.
- Δεν υπήρξε κανένας συντονισμός για τον προγραμματισμό των προσκλήσεων με τις κεντρικές υπηρεσίες.

Αξιολογικό Ερώτημα **A4. Σε ποιο βαθμό πέτυχαν οι δράσεις των ΠΣΕΕ τις αναμενόμενες εκροές;**

Επίδοση

Βασικά ευρήματα

Για επτά από τους οκτώ βασικούς δείκτες εκροών, οι επιτευχθείσες τιμές προσεγγίζουν ή υπερβαίνουν τις τιμές στόχου, ταυτίζονται δε με τις τιμές των ολοκληρωμένων έργων στο σύνολο των προσκλήσεων με την εξαίρεση της πρόσκλησης για τους συνεργατικούς σχηματισμούς.

Τεκμηρίωση

Για τις τιμές στόχου 2023 στους δείκτες εκροών του ΠΕΠ, από την AIR 2022 φαίνεται ότι οι πραγματοποιηθείσες τιμές απέχουν των τιμών στόχου κι αυτό εξηγείται από τη μεθοδολογία καταχώρησης των τιμών από ολοκληρωμένες προσκλήσεις. Αντίθετα σε σχέση με τις εκτιμώμενες τιμές οι οποίες δόθηκαν από τα στελέχη της ΕΥΔ ΕΠΚΜ ισχύουν τα εξής:

Εργαλείο Πολιτικής	Κωδικός Δείκτη	Τιμή στόχου 2023	Αριθμός Ενταγμένων Έργων με τιμή στο δείκτη	Αριθμός ολοκληρωμένων έργων με τιμή στο δείκτη	Επίτευξη τιμών δείκτη
ΕΠ2	CO25	195,3	19	19	195,3

ΕΠ16	CO04	200	1	1	200
ΕΠ8	CO01& CO02& CO06	36	36	36	36
ΕΠ12	CO01& CO02&	402	402	402	402
ΕΠ7	CO01& CO02& CO04	25	2	1	12
ΕΠ13	CO05 EKT	428	3	3	428
	CO01 EKT	108	1	1	108

- Σε σύνολο 19 έργων ενίσχυσης ερευνητικών υποδομών η προβλεπόμενη τιμή ερευνητών που εργάζονται είναι 195,3 και συμπίπτει με την τιμή των ολοκληρωμένων έργων (δείκτης A4.1.1=1).
- Για τον Μηχανισμό OSLO είχε τεθεί ως στόχος η δημιουργία ενός φορέα υποστήριξης ο οποίος θα παράσχει υποστήριξη σε 200 επιχειρήσεις, τιμή που δόθηκε ως εκτίμηση και από τα στελέχη της ΕΥΔ (δείκτης A4.1.1=1).
- Για τη δράση των κουπονιών καινοτομίας η προβλεπόμενη τιμή ενισχυόμενων επιχειρήσεων είναι 36 και συμπίπτει με τα ολοκληρωμένα έργα (δείκτης A4.1.1=1).
- Το ίδιο ισχύει για τη δράση των κουπονιών τεχνολογίας με τιμή ενισχυόμενων επιχειρήσεων ίση με 402 (δείκτης A4.1.1=1).
- Στη δράση ενίσχυσης των clusters υπάρχει η μόνη διαφορά τιμής δείκτη ενισχυόμενων επιχειρήσεων μεταξύ συνόλου και ολοκληρωμένων έργων. Η τιμή ολοκληρωμένων προς συνολικά είναι A4.1.1=0,48.
- Για τον στόχο του αριθμού των ανέργων που θα καταρτιστούν σε αντικείμενα σχετικά με την ΠΣΕΕ η επίτευξη του στόχου τεκμηριώνεται από την υποβολή των σχετικών απογραφικών δελτίων. Η τιμή ανέρχεται σε 108 ανέργους και συμπίπτει με την ολοκληρωμένη δράση (δείκτης A4.1.1=1).
- Το ίδιο ισχύει με τον δείκτη αριθμού εργαζομένων που καταρτίστηκαν οι οποίοι ανέρχονται σε 231 (δείκτης A4.1.1=1).

Το σύνολο των ενταγμένων έργων υλοποιείται από 441 φορείς με διακριτό ΑΦΜ (δείκτης A4.1.3).

Αξιολογικό Ερώτημα **A5. Ποιοι ήταν οι κύριοι παράγοντες που επηρέασαν τη συνολική αποτελεσματικότητα;**

Επίδοση Δεν έχει εφαρμογή

Βασικά ευρήματα Οι παράγοντες που επηρέασαν την αποτελεσματικότητα στην υλοποίηση δράσεων ΕΤΑΚ (αλλά και υποστήριξης της επιχειρηματικότητας) διακρίνονται σε εξωγενείς όσο και ενδογενείς. Το έλλειμμα πρότερης εμπειρίας σημειώνεται ως ο σημαντικότερος παράγοντας του εσωτερικού περιβάλλοντος ενώ η διπλή κρίση (οικονομική στην αρχή της περιόδου και λόγω πανδημίας στο τέλος της) διαδραμάτισαν σημαντικό ρόλο στην υλοποίηση των δράσεων.

Τεκμηρίωση Οι κύριοι παράγοντες που επηρέασαν τη συνολική αποτελεσματικότητα ήταν οι παρακάτω:

- Έλλειμμα εμπειρίας στη σχεδίαση και υλοποίηση δράσεων ΕΤΑΚ και επιχειρηματικότητας, καθώς στην προηγούμενη προγραμματική περίοδο το σύνολο των παρεμβάσεων υλοποιήθηκε κεντρικά.
- Δυσκολία στην προχρηματοδότηση των έργων από πλευράς επιχειρήσεων.
- Αλλαγή στη βασική στόχευση των Επ. Προγραμμάτων από αύξηση της ανταγωνιστικότητας σε ενίσχυση ρευστότητας των επιχειρήσεων (ειδικά των μικρότερων) λόγω των δυσμενών συνθηκών από τους περιορισμούς λειτουργίας λόγω της πανδημίας.
- Ο τελευταίος παράγοντας επέδρασε αρνητικά στην κυριότερη παρέμβαση του ΠΕΠ, στην Πρόσκληση για την ενίσχυση των σχεδίων καινοτομίας (επιχειρήσεων ή/και συνεργασιών επιχειρήσεων με ερευνητικούς φορείς).
- Πλαίσια εφαρμογής τα οποία χαρακτηρίζονται από πολυπλοκότητα και τα οποία έθεσαν εμπόδια και στους δικαιούχους και στις Ενδιάμεσες Αρχές σε όλα τα στάδια εφαρμογής των δράσεων.

Με βάση τα αποτελέσματα της έρευνας πεδίου, για το σύνολο των εργαλείων πολιτικής, προκύπτουν τα ακόλουθα συμπεράσματα από την οπτική των ωφελούμενων:

- Ο υψηλός διοικητικός φόρτος και το κόστος διαχείρισης (SQ006) χαρακτηρίστηκε ως έχουσα μέτρια ή υψηλή επίπτωση στο 31% των έργων.
- Η επίδραση της πανδημίας COVID-19 (SQ012 & SQ013) χαρακτηρίστηκε ως μέτρια ή υψηλή στο 29% των έργων αντίστοιχα.

Αποδοτικότητα

Αξιολογικό
Ερώτημα

Επίδοση

Βασικά
ευρήματα

B1. Σε ποιο βαθμό η ένταση της χρηματοδότησης ήταν επαρκής για να δημιουργήσει επιπτώσεις;

Η υλοποίηση δράσεων ΕΤΑΚ στις επιχειρήσεις (είτε μεμονωμένα είτε σε συνεργασία με ερευνητικούς φορείς) πρακτικά δεν έλαβε χώρα. Ισχύουν φυσικά οι επισημάνσεις που έχουν γίνει για την πρόσκληση των επενδυτικών σχεδίων καινοτομίας. Στις ερευνητικές υποδομές η ενίσχυση κινήθηκε σε ικανοποιητικότερο επίπεδο. Οι μοναδιαίες τιμές χρηματοδότησης ενεργών και ολοκληρωμένων έργων είναι σχεδόν ταυτόσημες.

Τεκμηρίωση

Με βάση τα στοιχεία της Έκθεσης Παρακολούθησης της RIS3 Κ. Μακεδονίας 2023, η συνολική δημόσια δαπάνη (ΔΔ) που αντιστοιχεί σε ενταγμένα έργα ΕΤΑΚ στο ΕΠΑνΕΚ ανέρχεται σε €167εκατ. από τα οποία το μεγαλύτερο ποσοστό κατευθύνθηκε στην ενίσχυση δραστηριοτήτων Ε&Α από επιχειρήσεις και ερευνητικούς φορείς. Στην ίδια έκθεση αναφέρεται ότι στο HORIZON 2020 είχαν ταξινομηθεί 574 έργα σε τομείς σχετικούς με την RIS3 ύψους €251,4εκατ. Στα προηγούμενα προστίθενται έργα διασυνοριακής συνεργασίας (€2,7εκατ.) επενδύσεις του Equifund ύψους €45εκατ. και εντάξεις στο ΠΑΑ (Μέτρο 16) ύψους €5,9εκατ. Το σύνολο της χρηματοδότησης σε δράσεις ή/και τομείς που σχετίζονται με την στρατηγική της έξυπνης εξειδίκευσης της Κ. Μακεδονίας ανερχόταν σε €547εκατ. τον Μάρτιο του 2023, όταν στο ΠΕΠ είχε συμβασιοποιηθεί σύνολο ΔΔ €19,5εκατ. (χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η δράση των επενδυτικών σχεδίων καινοτομίας με €45,7εκατ. ΔΔ). Συνεπώς η πρώτη εκτίμηση οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η ένταση

της χρηματοδότησης του ΠΕΠ δεν ήταν επαρκής σε σχέση με το δυναμικό του οικοσυστήματος να διεκδικήσει υπερτοπικούς διαθέσιμους πόρους.

Στη συνέχεια εξετάστηκαν δύο παράμετροι: Η κατανομή της ΔΔ ανά εργαλείο πολιτικής που εφαρμόστηκε στο σύνολο των ενταγμένων έργων σε δράσεις RIS3 και των συνολικών πόρων του ΠΕΠ στους ΘΣ1,2,3 και 8 εκτός των δράσεων σχετικών με Covid. Αναλυτικά είχαμε (Δείκτης B.1.1.1):

<i>ΕΠ</i>	<i>Συμβασιολογημένη Δημόσια Δαπάνη</i>	<i>Ποσοστό στη Συμβασιολογημένη ΔΔ όλων των ΕΠ</i>	<i>Ποσοστό στη Συμβασιολογημένη ΔΔ των ΘΣ1,2,3,8 του ΠΕΠ</i>
ΕΠ2	11.183.420	57,22%	8,44%
ΕΠ8	359.800	1,84%	0,27%
ΕΠ16	919.974	4,71%	0,69%
ΕΠ12	4.430.259	22,67%	3,34%
ΕΠ7	1.228.076	6,28%	0,93%
ΕΠ13	1.423.907	7,29%	1,07%
ΣΥΝΟΛΟ	19.545.437	100.00%	14,75%

Οι δράσεις ενίσχυσης των ερευνητικών υποδομών και τα κουπόνια τεχνολογίας φαίνεται να απορροφούν τη μερίδα του λέοντος ενώ από τη λίστα απουσιάζουν οι κατ' εξοχήν δράσεις ΕΤΑΚ για επιχειρήσεις, όπως έχει ήδη εξηγηθεί σχετικά με την Πρόσκληση των επενδυτικών σχεδίων καινοτομίας που μεταφέρθηκε στην επόμενη προγραμματική περίοδο. Συνολικά οι σχετικές με την RIS3 δράσεις απορρόφησαν το 14,75% των πόρων του ΠΕΠ ΘΣ1,2,3 και 8 εκτός των δράσεων σχετικών με Covid. Εάν υπολογιστούν και οι τελευταίες προκύπτει ο δείκτης B.1.1.1.β=5,8%. Η τιμή του δείκτη φανερώνει ότι η ένταση χρηματοδότησης των δράσεων υποστήριξης της ΠΣΕΕ μέσω των ενεργοποιημένων Εργαλείων Πολιτικής δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να χαρακτηριστεί ως επαρκής για την επίτευξη των στόχων του ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας.

Η δεύτερη παράμετρος που εξετάστηκε είναι η δαπάνη/κόστος των δράσεων ανά μονάδα εκροής του κυριότερου δείκτη που εκφράζει κάθε εργαλείο πολιτικής για τα ενταγμένα και τα ολοκληρωμένα έργα. Ο υπολογισμός ανά εργαλείο πολιτικής έδωσε τα παρακάτω αποτελέσματα:

<i>Εργ. Πολιτικής</i>	<i>Δείκτης</i>	<i>B1.1.2.α</i>	<i>B1.1.2.β</i>	<i>Διαφορά</i>
ΕΠ2	CO25	57.263	50.478	-11,85%
ΕΠ8	CO01 & CO02 & CO06	9.994	9.994	0%
ΕΠ16	CO04	4.600	4.600	0%
ΕΠ12	CO01 & CO02	11.021	11.021	0%
ΕΠ7	CO01 & CO02 & CO04	49.123	51.724	5,29%
ΕΠ13	CO01 EKT	3.654	3.654	0%
ΕΠ13	CO05 EKT	2.405	2.405	0%

Σημειώνεται πως

- για το ΕΠ16, δίδεται εκτίμηση τιμής υποστηριζόμενων επιχειρήσεων από την ΕΥΔ
- για το ΕΠ13 οι τιμές έχουν ληφθεί από τα απογραφικά δελτία των πράξεων που συμμετέχουν στην αξιολόγηση.

Από την παρατήρηση των παραπάνω δεδομένων φαίνεται η αφενός υπεροχή της ενίσχυσης προς τις ερευνητικές υποδομές έναντι της ενίσχυσης επιχειρήσεων και η ταύτιση στις περισσότερες κατηγορίες ενταγμένων και ολοκληρωμένων.

Και οι δύο δείκτες θα αξιολογηθούν συγκριτικά στο σύνολο των περιφερειών για εξαγωγή περαιτέρω συμπερασμάτων.

Αξιολογικό Ερώτημα **B2. Αξιοποιήθηκαν πιθανές συνέργειες ή οικονομίες κλίμακας με τομεακά ή ευρωπαϊκά προγράμματα;**

Επίδοση

Βασικά ευρήματα

Δεν υπήρξε αναγνώριση συνεργειών σε αντίστοιχες παρεμβάσεις σε ευρωπαϊκά προγράμματα. Σε ό,τι αφορά σε τομεακά, παρόλο που υπήρχαν προφανείς επικαλύψεις σε στρατηγικές προτεραιότητες και μέσα εφαρμογής, δεν υπήρξε κάποια οργανωμένη και συντονισμένη προσπάθεια δημιουργίας μιας διεπιφάνειας συνεργασίας με τις ομάδες σχεδιασμού και υλοποίησης των τομεακών προγραμμάτων.

Τεκμηρίωση

Παραδείγματα παρόμοιων με τα ενεργοποιημένα εργαλεία πολιτικής του ΠΕΠ σε τομεακά Προγράμματα και κυρίως στο ΕΠΑνΕΚ είναι τα ακόλουθα:

- ΕΠ2: Πρόσκληση 031 - «Δράση στρατηγικής ανάπτυξης Ερευνητικών και Τεχνολογικών Φορέων».
- ΕΠ16: Δεν υπάρχει αντίστοιχη πρόσκληση στο ΕΠΑνΕΚ. Η μοναδική που καλύπτει κάποιες από τις δραστηριότητες της Δομής είναι η Πρόκληση 59 "ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΥ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ (MONITORING MECHANISM) ΤΗΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ RIS3- ΣΥΛΛΟΓΗ & ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΔΕΙΚΤΩΝ"
- ΕΠ12: «ΨΗΦΙΑΚΟ ΒΗΜΑ»
- ΠΕ7: «ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΟΙ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ»
- ΕΠ13: Στο πλαίσιο του ΕΠΑνΕΚ ενεργοποιήθηκαν 6 προσκλήσεις άμεσα ή έμμεσα σχετικές με το ΕΠ13 (4932/151, 2494/089, 3319/110, 1511/024, 3712/121, 6236/09_ΕΠΑΝΕΚ_ΕΚΤ).

Δεν διαπιστώθηκε κάποια οργανωμένη προσπάθεια παρακολούθησης ή/και δημιουργίας συνεργειών με άλλες δομές ή ομάδες διαχείρισης των τομεακών ή των Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων.

Συνοχή

Αξιολογικό Ερώτημα

G1. Σε ποιο βαθμό τα εργαλεία πολιτικής που ενεργοποιήθηκαν επικαλυπτόταν με αντίστοιχα που ενεργοποιήθηκαν μέσω των τομεακών προγραμμάτων, ιδίως του ΕΠΑνΕΚ;

Επίδοση

Βασικά ευρήματα

Από τις 8 προσκλήσεις που ενεργοποιήθηκαν (και υλοποιήθηκαν), για τις 2 δεν υπάρχουν ομοειδείς σε τομεακά ΕΠ, ενώ από τις υπόλοιπες 6, στις 3 δεν παρουσιάζονται χρονικές επικαλύψεις. Φαίνεται να δρουν συμπληρωματικά με τις ομοειδείς των τομεακών (πχ ΕΥ που δεν ανήκουν στον εθνικό οδικό χάρτη) και να προσπαθούν να καλύψουν και περιφερειακές ανάγκες.

Τεκμηρίωση

ΕΠ2. Στο ΕΠΑνΕΚ ξεχωρίζει η Πρόσκληση 031 «Δράση στρατηγικής ανάπτυξης Ερευνητικών και Τεχνολογικών Φορέων» (29/07/2016) διότι από τις προσκλήσεις

της Επενδυτικής Προτεραιότητας 1α ενίσχυσε αποκλειστικά παγιοποιήσεις σε αντίθεση με ομοειδείς (039, 088) οι οποίες έδιναν βάρος κατ' αρχήν στην ενίσχυση ερευνητικών δραστηριοτήτων με κύρια ενισχυόμενη δαπάνη τις δαπάνες ερευνητικού προσωπικού και συμπληρωματικά επιστημονικού εξοπλισμού. Στις ερευνητικές υποδομές υπήρξε συμπληρωματικότητα καθώς οι αντίστοιχες προσκλήσεις του ΕΠΑνΕΚ ενίσχυαν ΕΥ του οδικού Χάρτη, ενώ στο ΠΕΠ ενισχύθηκαν Εργαστήρια με τοπικό χαρακτήρα (και κατά κανόνα μικρότερους προϋπολογισμούς). Η πρόσκληση του ΠΕΠ προηγήθηκε αυτής του ΕΠΑνΕΚ και δεν υπήρχε καμία χρονική επικάλυψη.

ΕΠ8. Δεν υπήρξε κάποια πρόσκληση σε εθνικό επίπεδο που να θεωρείται ότι συμπληρώνει ή επικαλύπτει την δράση για τα κουπόνια καινοτομίας.

ΕΠ16. Δεν υπήρξε κάποια πρόσκληση σε εθνικό επίπεδο που να θεωρείται ότι συμπληρώνει ή επικαλύπτει την δράση για την ίδρυση και λειτουργία του Μηχανισμού Παρακολούθησης RIS.

ΕΠ12. Ως ομοειδής δράση στο ΕΠΑνΕΚ μπορεί να θεωρηθεί η δράση «Ψηφιακό Βήμα». Χρονική επικάλυψη δεν υπήρξε, ενώ και η ιδιαίτερα μεγάλη συμμετοχή που σημειώθηκε στην δράση του ΠΕΠ φανερώνει ότι οι τοπικές επιχειρήσεις ανταποκρίθηκαν με πολύ ικανοποιητικά αποτελέσματα.

ΕΠ7. Υπήρξε η δράση «Συνεργατικοί Σχηματισμοί Καινοτομίας» του ΕΠΑνΕΚ με παρόμοια χαρακτηριστικά με την αντίστοιχη του ΠΕΠ. Δεν υπήρξε χρονική επικάλυψη και μάλιστα η τομεακή πρόσκληση ακολούθησε χρονικά την αντίστοιχη του ΠΕΠ.

ΕΠ13. Αν εξαιρέσουμε την 1511/024 που προκηρύχθηκε τον Ιούνιο του 2016, οι υπόλοιπες ομοειδείς προσκλήσεις του ΕΠΑνΕΚ δημοσιεύθηκαν σε χρονικά σημεία που δεν είχαν ιδιαίτερες χρονικές επικαλύψεις με τις τρεις προσκλήσεις του ΠΕΠ. Συνεπώς δεν μπορούμε να ισχυριστούμε ότι επηρέασαν την πορεία ενεργοποίησης του ΘΣ8 στο ΠΕΠ. Οι προϋπολογισμοί των προσκλήσεων του ΕΠΑνΕΚ είναι σαφώς μεγαλύτεροι (μ.ό. €36,42εκατ. ανά πρόκληση) αλλά οι απαιτήσεις και τα κριτήρια επιλογής είναι προσαρμοσμένα ανάλογα. Οι τρεις προσκλήσεις του ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας από την άλλη πλευρά ακολουθούν σε τοπικές ανάγκες λόγω των διαφορετικών προτεραιοτήτων.

Αξιολογικό Ερώτημα

Γ2. Σε ποιο βαθμό τα εργαλεία πολιτικής που ενεργοποιήθηκαν μέσω των ΠΕΠ επικαλυπτόταν με αντίστοιχα που ενεργοποιήθηκαν εκτός των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων (ΕΔΕΤ);

Επίδοση

Βασικά ενρήματα

Για τα εργαλεία πολιτικής που ενεργοποιήθηκαν από το ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας δε φαίνεται να υπάρχει επικάλυψη ή συμπληρωματικότητα με αντίστοιχα εντός ΕΔΕΤ.

Τεκμηρίωση

ΕΠ2. Σε έργα στο πλαίσιο του Horizon 2020 διακρίνεται ως επιλέξιμη δαπάνη για αγορά επιστημονικού εξοπλισμού και βελτίωση υποδομών. Στο ΕΛΙΔΕΚ επίσης δίνεται σε συγκεκριμένες παρεμβάσεις χρηματοδότηση για αγορά εξειδικευμένου εξοπλισμού.

ΕΠ8. Δεν υπήρχαν έργα αρχικές διέγερσης ερευνητικών ενδιαφερόντων για ΜΜΕ στον Αναπτυξιακό Νόμο.

ΕΠ16. Δεν υπήρχαν παρόμοιες δράσεις εκτός ΕΔΕΤ.

ΕΠ12. Δεν υπήρχαν έργα υιοθέτησης εργαλείων ΤΠΕ μικρής κλίμακας για ΜΜΕ στον Αναπτυξιακό Νόμο.

ΕΠ7. Δεν ενεργοποιήθηκε καθεστώς ενίσχυσης ερευνητικών σχηματισμών εκτός ΕΔΕΤ.

ΕΠ13. Εκτός του ΕΚΤ το οποίο χρηματοδοτεί τις δράσεις του ΕΠΑνΕΚ, η Πρωτοβουλία για την Απασχόληση των Νέων (ΠΑΝ) χρηματοδοτεί τις προσκλήσεις του ΕΠΑΝΑΔ (μ.ό. Πρόσκλησης €22εκατ.).

Συνάφεια

Αξιολογικό Ερώτημα **Δ1. Σε ποιο βαθμό τα εργαλεία πολιτικής που ενεργοποιήθηκαν από τα ΠΕΠ κάλυπταν τις διαπιστωμένες ανάγκες που αναφέρονται στις ΠΣΕΕ;**

Επίδοση

Βασικά ευρήματα

Ενεργοποιήθηκαν 8 (και υλοποιήθηκαν τα 6) από τα αρχικά προβλεπόμενα 11 εργαλεία. Με βάση τα δεδομένα υλοποίησης δε φαίνεται να καλύπτονται ούτε ποιοτικά ούτε ποσοτικά οι ανάγκες όπως είχαν διατυπωθεί στη Λογική της Παρέμβασης του κειμένου της ΠΣΕΕ, ούτε στις προβλεπόμενες παρεμβάσεις του Σχεδίου Δράσης.

Τεκμηρίωση

Στο κείμενο της ΠΣΕΕ, το ΠΕΠ 2014-2020 χαρακτηρίζεται ως το δεύτερο σημαντικό χρηματοδοτικό εργαλείο που συνεισφέρει στην επίτευξη των στόχων της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης στην Κεντρική Μακεδονία με προβλεπόμενη χρηματοδότηση περίπου €88εκατ. (ποσοστό 36,8% του συνόλου της RIS3). Το σύνολο των υλοποιούμενων σχετικών με την RIS3 έργων όπως είδαμε ανέρχεται περίπου σε €20εκατ. Από την σύγκριση των εργαλείων πολιτικής τα οποία προτάθηκαν στο ΠΕΠ και αυτών που τελικά υλοποιήθηκαν παρατηρείται σημαντική υστέρηση τόσο ποσοτικά (αριθμός προσκλήσεων, πλήθος δικαιούχων, σύνολο δημόσιας δαπάνης) όσο και ποιοτικά. Στα θετικά σημεία αξίζει να αναφερθεί η διαφοροποίηση από την πλειοψηφία των λοιπών ΠΕΠ στην ενεργοποίηση στοχευμένων εργαλείων (για παράδειγμα κουπόνια καινοτομίας, και συνεργατικοί σχηματισμοί) και η μάλλον ικανοποιητική ενίσχυση ερευνητικών υποδομών περιφερειακού χαρακτήρα. Αντίθετα, λόγω της μετακίνησης πόρων από το σύνολο των ΘΣ για την χρηματοδότηση των μέτρων ενίσχυσης της ρευστότητας λόγω Covid-19 και της καθυστέρησης στην αξιολόγηση των προτάσεων στην Πρόσκληση ενίσχυσης των επενδυτικών σχεδίων καινοτομίας, δεν υλοποιήθηκε ο βασικός στρατηγικός άξονας της προώθησης των Ε&Α δραστηριοτήτων στις επιχειρήσεις της περιοχής.

Αξιολογικό Ερώτημα **Δ2. Σε ποιο βαθμό οι επενδύσεις των ΠΕΠ μέσω των ΘΣ1,2,3 και 8 τροφοδότησαν δράσεις που υποστήριζαν τις ΠΣΕΕ;**

Επίδοση

Βασικά ευρήματα

Με την εξαίρεση του ΘΣ1 και ΘΣ2, οι υπόλοιπες δράσεις που εξυπηρετούν τους στόχους της έξυπνης εξειδίκευσης παρουσιάζουν χαμηλές τιμές στην αναλογία χρηματοδότησης προς το σύνολο των δράσεων στους αντίστοιχους ΘΣ.

Τεκμηρίωση

Υπολογίστηκε η αναλογία ενταγμένων έργων σχετικών με την ΠΣΕΕ ως προς το σύνολο των έργων στους ΘΣ1,2,3,8 και η αναλογία της δημόσιας δαπάνης με τον ίδιο τρόπο. Για τα έργα του ΘΣ3 δεν ελήφθησαν υπόψη έργα ενίσχυσης ρευστότητας λόγω Covid.

Η συνολική αναλογία έργων ΠΣΕΕ προς το σύνολο των ενταγμένων είναι 30,44%, όμως εάν συνυπολογιστούν και οι δράσεις υποστήριξης των επιχειρήσεων για την

αντιμετώπιση των συνεπειών της πανδημίας μειώνεται κατά πολύ και λαμβάνει την τιμή 5,55% (δείκτης Δ.2.1.1). Η αντίστοιχη της δημόσιας δαπάνης ανέρχεται σε 14,75% αλλά με τις δράσεις covid μειώνεται σε 5,79% (δείκτης Δ.2.1.2). Η επιμέρους ανάλυση έχει ως εξής:

Θεματικός Στόχος	Δ2.1.1	Δ2.1.2
ΘΣ1	100%	100%
ΘΣ2	92,20%	34,51%
ΘΣ3 (εκτός Covid)	0,30%	1,29%
ΘΣ8	0,83%	12,16%

Προστιθέμενη Αξία

Αξιολογικό Ερώτημα **Ε1. Σε ποιο βαθμό θα είχαν επιτευχθεί οι στόχοι των ΠΣΕΕ χωρίς την υποστήριξη των ΠΕΠ;**

Επίδοση

Βασικά ευρήματα

Δύο από τα εργαλεία πολιτικής που εφαρμόστηκαν στο ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας ήταν διαφορετικά από των τομεακών επιχειρησιακών προγραμμάτων, ενώ από τα υπόλοιπα, υπάρχει μια τάση πρόκρισης εργαλείων που δρουν συμπληρωματικά με τα ομοειδή των τομεακών Προγραμμάτων. Η σύγκριση της συμμετοχής των τοπικών φορέων σε περιφερειακές και εθνικές προσκλήσεις δείχνει ισορροπία σε ένα εργαλείο πολιτικής (ΕΠ2) και σαφώς μικρότερη συμμετοχή στα υπόλοιπα.

Τεκμηρίωση

Στο πλαίσιο του ΠΕΠ ενεργοποιήθηκαν δύο προσκλήσεις χωρίς να έχουν περιληφθεί από τα αντίστοιχα τομεακά: η ενίσχυση των ΜΜΕ μέσω κουπονιών καινοτομίας (ΕΠ8) με σύνολο ΔΔ 359.800 και η δημιουργία του Μηχανισμού Παρακολούθησης RIS (ΕΠ16) με σύνολο ΔΔ 919.974€. Το ποσοστό της ΔΔ των δύο παραπάνω δράσεων ανέρχεται σε 7% επί του συνόλου των συναφών με την ΠΣΕΕ εργαλείων πολιτικής που ενεργοποιήθηκαν. Όλα τα υπόλοιπα μέσα εφαρμογής επικαλύπτονταν σε μεγάλο βαθμό με ομοειδείς δράσεις των τομεακών προγραμμάτων και κυρίως του ΕΠΑνΕΚ.

Για την αξιολόγηση της προστιθέμενης αξίας των υπόλοιπων εργαλείων υπολογίστηκε κατ' αρχήν ο λόγος της έντασης ενίσχυσης των ενταγμένων έργων στο ΠΕΠ σε σχέση με τα ενταγμένα από ομοειδείς προσκλήσεις (σύμφωνα και με τη λίστα του αξιολογικού ερωτήματος Β2 και Γ1). Τα αποτελέσματα είναι τα παρακάτω:

ΕΠ2: Στην πρόσκληση 031 «ΔΡΑΣΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΩΝ ΦΟΡΕΩΝ» εντάχθηκαν 2 φορείς της ΠΚΜ με σύνολο ΔΔ €5,85εκατ.

ΕΠ12: Στην πρόσκληση 016ΚΕ «Ψηφιακό Βήμα» εντάχθηκαν 893 επιχειρήσεις της Κ. Μακεδονίας με σύνολο ΔΔ €13,5εκατ.

ΕΠ7: Στην πρόσκληση 032ΚΕ «ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΟΙ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ/ΣΣΚ - 2η Πρόσκληση: Επιχειρήσεις» εντάχθηκαν 8 φορείς της Κ. Μακεδονίας με σύνολο ΔΔ €7,2εκατ.

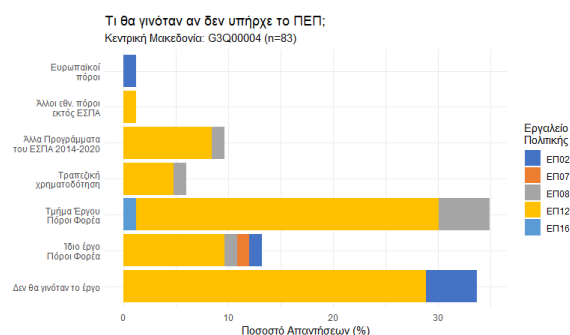
ΕΠ13: Σε 6 σχετικές προσκλήσεις εντάχθηκαν δικαιούχοι της Κ. Μακεδονίας με σύνολο ΔΔ €25,28εκατ. (από στοιχεία του ΟΠΣ/ΕΣΠΑ δεν μπορεί να εξαχθεί ο ακριβής αριθμός δικαιούχων ανά Περιφέρεια).

Αφού λάβαμε υπόψη τους κοινούς ωφελούμενους από ΠΕΠ και ΕΠΑΝΕΚ, καταλήγουμε στον υπολογισμό των δύο δεικτών ως εξής:

ΕΠ	ΠΕΠ	Τομεακά	Ε2.1.1	Δικαιούχοι ΠΕΠ	Δικαιούχοι τομεακά	Ε2.1.2
ΕΠ2	11.183.420	5.855.220	65,64%	5	2	71,43%
ΕΠ12	4.430.259	13.554.916	24,63%	402	893	31,04%
ΕΠ7	1.228.076	7.173.219	14,62%	2	8	20,00%
ΕΠ13	1.423.907	25.278.097	5,33%	3	-	-
Σύνολο	19.545.437	51.861.452	37,69%	409	903	45,29%

Μια ακόμη παράμετρος που εξετάστηκε σχετίζεται με την γνώμη των ωφελομένων σε ό,τι αφορά στην ερώτηση της έρευνας πεδίου «τι θα γινόταν εάν δεν υπήρχε το ΠΕΠ». Από τις απαντήσεις (83 συμπληρωμένα ερωτηματολόγια) φαίνεται ότι:

- για το ΕΠ2 το ΠΕΠ προσέφερε ουσιαστική συνδρομή καθώς η πλειοψηφία δεν θα προχωρούσε στην επένδυση
- για το ΕΠ12 λειτούργησε ως επιταχυντής στην απόφαση των επιχειρήσεων να προχωρήσουν στην επένδυση σε εργασία ΤΠΕ
- για το ΕΠ8 έδωσε ευκαιρία χρηματοδότησης σε επιχειρήσεις που θα υλοποιούσαν τμήμα ή και ολόκληρο το έργο χωρίς το ΠΕΠ
- για τα άλλα δύο εργαλεία (ΕΠ7 & ΕΠ16) η χρηματοδότηση του ΠΕΠ δεν αποτέλεσε κρίσιμο παράγοντα απόφασης υλοποίησης της επένδυσης.

Επιπτώσεις

Αξιολογικό Ερώτημα **ΣΤ1. Σε ποιο βαθμό οδήγησαν οι δράσεις έξυπνης εξειδίκευσης που ενισχύθηκαν από τα ΠΕΠ στα αναμενόμενα άμεσα και μεσοπρόθεσμα αποτελέσματα;**

Επίδοση

Βασικά ευρήματα

Στο σύνολο των 6 εργαλείων πολιτικής που ενεργοποιήθηκαν, τα 5 αξιολογήθηκαν (για ένα δεν είχαμε στη διάθεσή μας απαντήσεις από τους 3 φορείς που ρωτήθηκαν). Από αυτά, σχεδόν σε όλα καταγράφηκε πολύ ικανοποιητικός βαθμός επίτευξης αποτελεσμάτων (άνω του 60% στα κριτήρια που τέθηκαν).

Τεκμηρίωση

Η αξιολόγηση των αποτελεσμάτων της έρευνας πεδίου που διενεργήθηκε με τη συμπλήρωση on-line ερωτηματολογίου ειδικά διαμορφωμένου για κάθε εργαλείο πολιτικής και στάλθηκε στο σύνολο των δικαιούχων, οδήγησε στα εξής συμπεράσματα ανά εργαλείο πολιτικής:

Για το ΕΠ2 (6 απαντήσεις από 19 φορείς γνώσης που ερωτήθηκαν) τα μεν άμεσα αποτελέσματα επιτυγχάνονται σε ποσοστό 67% ενώ τα έμμεσα αποτελέσματα σε ποσοστό 88%.

Για το ΕΠ7 (1 απάντηση στα 2 clusters που ρωτήθηκαν) τα άμεσα αποτελέσματα επιτυγχάνονται σε ποσοστό 60% ενώ τα έμμεσα αποτελέσματα σε ποσοστό 71%.

Για το ΕΠ8 (7 απαντήσεις από 36 επιχειρήσεις που εκτέλεσαν έργα με κουπόνια καινοτομίας) τα άμεσα αποτελέσματα επιτυγχάνονται σε ποσοστό 87% ενώ τα έμμεσα αποτελέσματα σε ποσοστό 100%.

Για το ΕΠ12 (68 απαντήσεις από 402 επιχειρήσεις που εκτέλεσαν έργα με κουπόνια τεχνολογίας) τα άμεσα αποτελέσματα επιτυγχάνονται σε ποσοστό 31% ενώ τα έμμεσα αποτελέσματα σε ποσοστό 100%.

Το ΕΠ13 δεν αξιολογήθηκε καθώς δεν είχαμε καμία απάντηση από τους 3 φορείς που ανέλαβαν να υλοποιήσουν προγράμματα κατάρτισης και ρωτήθηκαν σχετικά.

Για το ΕΠ16 οι απαντήσεις του Μηχανισμού Παρακολούθησης RIS3 δείχνουν ότι τόσο τα άμεσα όσο και τα έμμεσα αποτελέσματα επετεύχθησαν σε ποσοστό άνω του 80%.

Αξιολογικό Ερώτημα **ΣΤ2. Σε ποιο βαθμό αναμένεται να οδηγήσουν οι δράσεις έξυπνης εξειδίκευσης που ενισχύθηκαν από τα ΠΕΠ σε διατηρήσιμες επιπτώσεις;**

Επίδοση

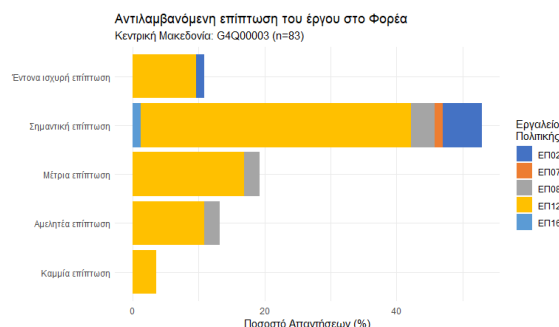
Βασικά ευρήματα

Τα μέχρι στιγμής ευρήματα δεν μπορούν να θεμελιώσουν απάντηση στο αξιολογικό ερώτημα το οποίο θα επιχειρηθεί να απαντηθεί μέσω focus group σε επόμενη φάση του έργου αφού ληφθούν υπόψη τα ευρήματα του ΣΤ1 ανά εργαλείο πολιτικής στο σύνολο της χώρας.

Τεκμηρίωση

Οι επιπτώσεις στους στόχους της ΠΣΕΕ από τις δράσεις του ΠΕΠ 2014-2020 όπως εξετάστηκε στο ερώτημα Δ1 θεωρούνται οριακές με την εξαίρεση της ενίσχυσης των ερευνητικών υποδομών. Σημειώνεται και σε αυτό το σημείο της αναφοράς η μεγάλη συμμετοχή των επιχειρήσεων στη δράση ενίσχυσης έργων ΕΤΑΚ η οποία μεταφέρθηκε για υλοποίηση στο ΠΕΠ 2021-2027, στοιχείο που δείχνει μια αλλαγή συμπεριφοράς ιδιαίτερα από πλευράς επιχειρήσεων στα θέματα ΕΤΑΚ και τη συνεργασία τους με φορείς παραγωγής γνώσης και καινοτομίας.

Από τις απαντήσεις στην έρευνα πεδίου φαίνεται πως η πλειοψηφία των δικαιούχων πιστεύει στην επίτευξη μελλοντικής θετικής επίπτωσης από την υλοποίηση του έργου και μάλιστα στο σύνολο των ΕΠ που ενεργοποιήθηκαν (και στην πλειοψηφία τους αφορούν σε ολοκληρωμένα έργα). Παρ' όλα αυτά θεωρούμε πως η άποψη αυτή δεν μπορεί να τεκμηριώσει απόλυτα την αξιολόγηση των σχετικών δεικτών επίτευξη και διατήρησης θετικών επιπτώσεων.

Αξιολογικό Ερώτημα **ΣΤ3. Σε ποιο βαθμό οι δράσεις έξυπνης εξειδίκευσης που ενισχύθηκαν από τα ΠΕΠ ήταν συμβατές με τη χωρική κατανομή της οικονομικής δραστηριότητας σε επίπεδο περιφερειακής ενότητας;**

Επίδοση

Βασικά ευρήματα

Η κατανομή της έντασης ενίσχυσης των δράσεων του ΠΕΠ στις Περιφερειακές Ενότητες της Κεντρικής Μακεδονίας δείχνει πολύ μεγάλη συγκέντρωση στην ΠΕ Θεσσαλονίκης και αντίστοιχα μεγάλη υστέρηση στο σύνολο των υπολοίπων ΠΕ (βλέπε και ενότητα «Συγκεντρωτικά» στο πρώτο μέρος της παρούσας αναφοράς).

Τεκμηρίωση Για την αξιολόγηση του συγκεκριμένου κριτηρίου χρησιμοποιούνται δύο δείκτες που μετρούν την σχετική ένταση ενισχύσεων με βάση (α) το κλάσμα της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας της ΠΕ σε σχέση με την ΠΚΜ (μ.ό, 2014-2020) και (β) το κλάσμα του πληθυσμού της ΠΕ σε σχέση με την ΠΚΜ (σύμφωνα με την απογραφή του 2021). Με βάση τα δεδομένα που παρουσιάστηκαν στην ενότητα Ενεργοποίηση Εργαλείων Πολιτικής:

- μόνο στην ΠΕ Θεσσαλονίκης καταγράφεται τιμή μεγαλύτερη της μονάδας και στους δύο δείκτες
- με εξαίρεση την ΠΕ Πέλλας όπου παρατηρείται σχετική συμφωνία της έντασης χρηματοδότησης με τα συγκεκριμένα μακροοικονομικά δεδομένα, οι λοιπές ΠΕ παρουσιάζουν μεγάλη υστέρηση στην βαρύτητα χρηματοδότησης με βάση ΑΠΑ και πληθυσμό.

Τα παραπάνω δεδομένα τεκμηριώνονται από τον υπολογισμό των αντίστοιχων δεικτών Gini όπου:

- για το σύνολο της δημόσιας δαπάνης διαμορφώνεται σε 0,7924, συνεπώς με όρους δημόσιας δαπάνης είναι πολύ άνιση η κατανομή της στις ΠΕ
- για την ανηγμένη δημόσια δαπάνη με κριτήριο την ΑΠΑ βελτιώνεται και λαμβάνει την τιμή 0,5071, αλλά και πάλι παραμένει άνιση
- για την ανηγμένη δημόσια δαπάνη με πληθυσμιακά κριτήρια βελτιώνεται περαιτέρω και λαμβάνει την τιμή 0,5325 λόγω της μεγάλης πληθυσμιακής διαφοράς της Θεσσαλονίκης με τις άλλες ΠΕ.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ, ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

Σε ό,τι αφορά στην **αποτελεσματικότητα**, η αλληλουχία σχεδιασμού της ΠΣΕΕ, η τροφοδότησή της με εισροές από τη διαδικασία της επιχειρηματικής ανακάλυψης και το πέρασμα στο κείμενο του ΠΕΠ εξελίχθηκε ομαλά, εάν ληφθούν υπόψη ότι οι διαδικασίες προετοιμασίας των δύο βασικών κειμένων της Κεντρικής Μακεδονίας (όπως άλλωστε σε όλα τα ΠΕΠ) έτρεξαν παράλληλα. Η ΔΕΑ τροφοδότησε εν μέρει την ΠΣΕΕ και το ΠΕΠ αλλά τα αποτελέσματά της ελήφθησαν υπόψη στο σχεδιασμό των προσκλήσεων. Η χρονική καθυστέρηση αποτέλεσε ανασταλτικό παράγοντα στην υλοποίηση των σχεδιαζόμενων παρεμβάσεων με πιο χαρακτηριστική περίπτωση την ενίσχυση Ε&Α στις επιχειρήσεις η οποία ενεργοποιήθηκε αργά και η υλοποίηση των ενταγμένων έργων μεταφέρθηκε στην προγραμματική περίοδο 2021-2027. Ο μικρός αριθμός προσκλήσεων και έργων αντίστοιχα επέτρεψε μεν την επίτευξη του συνόλου των σχεδιαζόμενων εκροών, αλλά συνεισέφερε οριακά στην επίτευξη των επιδιωκόμενων αποτελεσμάτων. Η αποτελεσματικότητα τέλος επηρεάστηκε από ενδογενείς και εξωγενείς παράγοντες που επηρέασαν αρνητικά την πρόοδο στον ρυθμό υλοποίησης των παρεμβάσεων του ΠΕΠ για την επίτευξη των στόχων της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης.

Σε συνέχεια του προηγούμενου σημείου, το εύρος των παρεμβάσεων και το ύψος της ενίσχυσης προς τους δικαιούχους για έργα σχετικά με τα εργαλεία πολιτικής είναι δυσανάλογα χαμηλά σε σχέση με το μέγεθος και το δυναμικό του οικοσυστήματος καινοτομίας της Κεντρικής Μακεδονίας. Ως αποτέλεσμα, η **αποδοτικότητα** των σχετικών παρεμβάσεων του ΠΕΠ θεωρείται μικρή, ιδίως εάν συγκριθεί με την αποδοτικότητα ομοειδών παρεμβάσεων από τομεακά και ευρωπαϊκά εργαλεία, ιδίως σε ό,τι αφορά στην ενίσχυση των επιχειρήσεων σε δράσεις ΕΤΑΚ.

Από την άλλη, η Κεντρική Μακεδονία σχεδίασε και ενεργοποίησε μέσα εφαρμογής τα οποία δεν περιλαμβάνονται στις τομεακές προσκλήσεις ή δεν εμφανίζουν χρονικές επικαλύψεις. Επομένως δινόταν η ευκαιρία στους δυνητικούς δικαιούχους να κινηθούν εντός χρονοδιαγράμματος και **συνοχή** ως προς την τομεακές ή ευρωπαϊκές πρωτοβουλίες.

Οι υλοποιηθείσες παρεμβάσεις δεν έχουν καλύψει τις διαπιστωμένες ανάγκες ενίσχυσης του περιφερειακού οικοσυστήματος και ειδικά των επιχειρήσεων (πάντα με τον περιορισμό της μετακίνησης της περιόδου

υλοποίησης της πρόσκλησης για τα επενδυτικά σχέδια καινοτομίας). Συνεπώς ο **βαθμός συνάφειας** με τους επιθυμητούς στόχους της ΠΣΕΕ με τη χρηματοδότηση του ΠΕΠ 2014-2020 είναι χαμηλός, παρά την εφαρμογή δύο αρκετά διαφοροποιημένων εργαλείων.

Ως άμεση συνέπεια, στην πλειονότητα των εργαλείων πολιτικής τα οποία είτε προτάθηκαν είτε τελικά εφαρμόστηκαν, η **προστιθέμενη αξία** των εργαλείων του ΠΕΠ ήταν πολύ μικρή σε σχέση με τα ομοειδή των τομεακών Προγραμμάτων, με την εξαίρεση των προσκλήσεων που ενεργοποίησαν εργαλεία που δεν συναντώνται σε άλλα επιχειρησιακά προγράμματα.

Για το σύνολο των εργαλείων πολιτικής που εφαρμόστηκαν στο ΠΕΠ 2014-2020, τα **άμεσα και έμμεσα αποτελέσματα** όπως προδιαγράφονται από την Θεωρία της Αλλαγής τους και με βάση τα αποτελέσματα της έρευνας πεδίου στους δικαιούχους θεωρείται ικανοποιητική για τα εργαλεία πολιτικής που ενεργοποιήθηκαν. Παρ' όλα αυτά είναι αρκετά επισφαλές να εκτιμηθεί το εάν οι επιπτώσεις που θα δημιουργηθούν ως συνέπεια των αποτελεσμάτων αυτών είναι διατηρήσιμες στον μεσοπρόθεσμο ορίζοντα. Τέλος, η κατανομή της ενίσχυσης σε φορείς των 7 Περιφερειακών Ενότητων είναι σαφώς υπέρ της ΠΕ Θεσσαλονίκης, με τη συνολική κατανομή των έργων και της δημόσιας δαπάνης που αυτά απορροφούν να δείχνουν ασύμβατες με την οικονομική και πληθυσμιακή συγκέντρωση των υπόλοιπων 6 ΠΕ της Κεντρικής Μακεδονίας.

Από τα 11 αρχικά προτεινόμενα εργαλεία πολιτικής στο ΠΕΠ 2014-2020, ενεργοποιήθηκαν τα 8 και ορισμένα από αυτά όχι με όλο το πλέγμα των προτεινόμενων δράσεων όπως περιλαμβάνεται στην αρχική έκδοση του ΠΕΠ. Στα παραπάνω εργαλεία περιλαμβάνονται και αυτά της ενίσχυσης της έρευνας στις επιχειρήσεις και των συνεργατικών ερευνητικών έργων τα οποία ενεργοποιήθηκαν μεν αλλά λόγω χρονικών και οικονομικών πιέσεων έχουν μεταφερθεί στην προγραμματική περίοδο 2021-2027.

ΕΠΑΦΕΣ ΓΙΑ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ	ΦΟΡΕΑΣ	ΤΟΜΕΑΣ	MAIL
Στέλλα Αικατερινιάδου	ΕΥΔ	Μονάδα Α2	saikateriniadou@mou.gr
Γιώργος Κωστήρας	ΕΥΔ	Μονάδα Α1	gkostas@kou.gr
Δημήτρης Κοντογιαννόπουλος	ΕΥΔ	Μονάδα Α2	dimikont@mou.gr
Θανάσης Κακούδης	ΚΕΠΑ - ANEM	ΕΦΔ	kakoudisa@e-kepa.gr

ΠΗΓΕΣ

Έκθεση Παρακολούθησης Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3) Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας έτους 2023, ΕΥΔ ΠΚΜ, 2023

Ετήσια Αναφορά Παρακολούθησης ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας, 2022

Metaxas, M. (2017), *Summary Report on RIS3 implementation status in Greece*